

Lille, Lindelo

Archeologienota: Verslag van Resultaten.

Rapport Nr. 0828

Titel

Archeologienota Lille, Lindelo: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Jasmien Van Bavel & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2021-567

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2021J184

Plaats en datum

Beerse, 10/11/2021

INHOUD

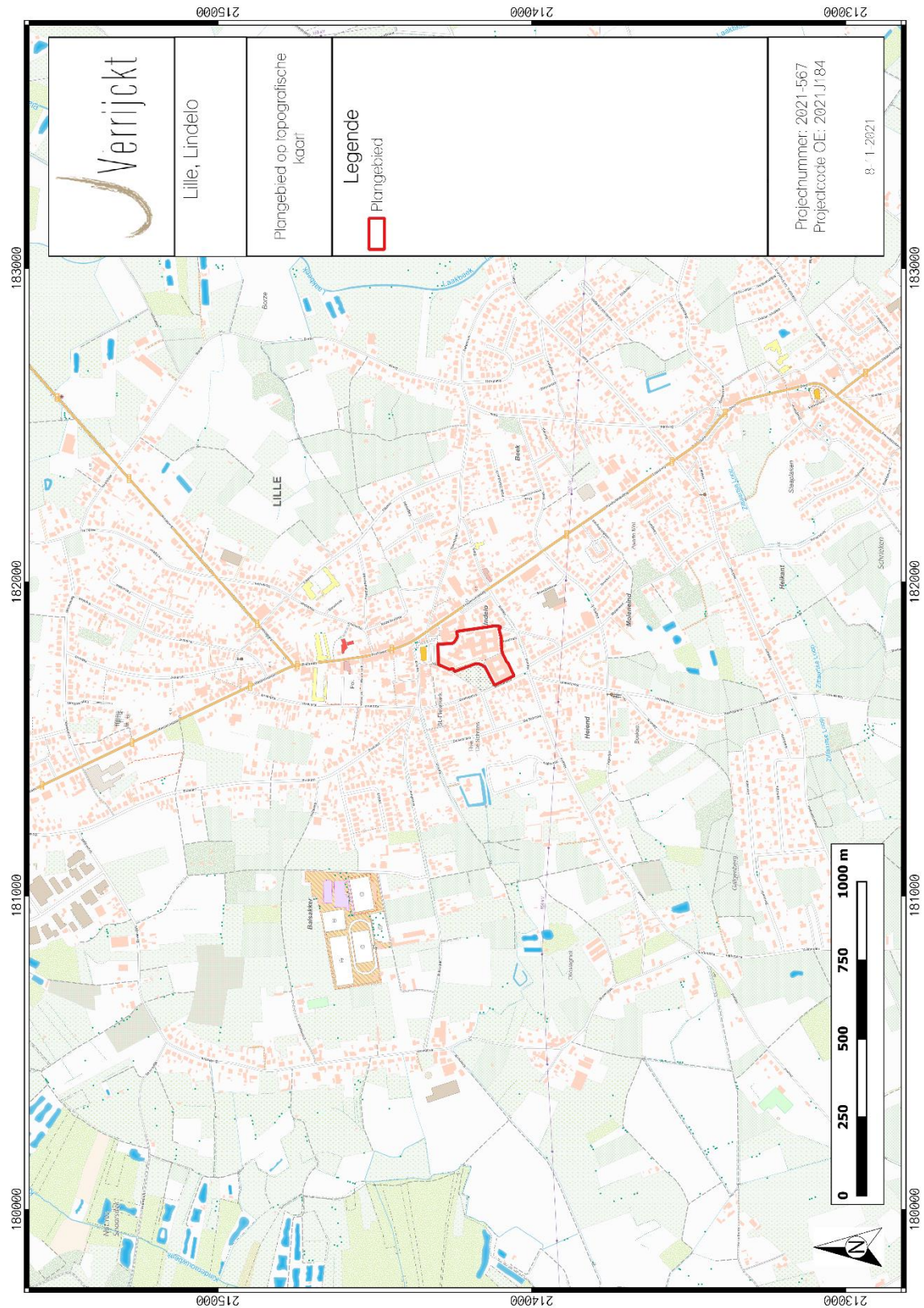
1	Bureauonderzoek.....	3
1.1	Beschrijvend gedeelte.....	3
1.1.1	Administratieve gegevens.....	3
1.1.2	Onderzoeksopdracht	6
1.1.3	Juridisch kader.....	6
1.1.4	Randvoorwaarden	7
1.2	Werkwijze en strategie	7
1.3	Aanleiding	8
1.3.1	Huidige situatie en gekende verstoringen	8
1.3.2	Geplande werken en bodemingrepen	19
1.4	Assessmentrapport	25
1.4.1	Topografische situering	25
1.4.2	Landschappelijke en hydrografische situering	25
1.4.3	Geologische situering.....	29
1.4.4	Bodemkundige situering	29
1.4.5	Historische bronnen	38
1.4.6	Cartografische bronnen.....	39
1.4.7	Archeologisch bronnen	54
1.5	Besluit	60
1.5.1	Beantwoording onderzoeksvragen.....	60
1.5.2	Archeologische verwachting	62
1.5.3	Potentieel op kennisvermeerdering.....	64
1.5.4	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	64
1.5.5	Samenvatting	67
2	Lijst met figuren.....	68
3	Lijst met tabellen.....	69
4	Plannenlijst	70
5	Bibliografie	73
6	Bijlagen.....	75

1 BUREAUONDERZOEK

1.1 Beschrijvend gedeelte

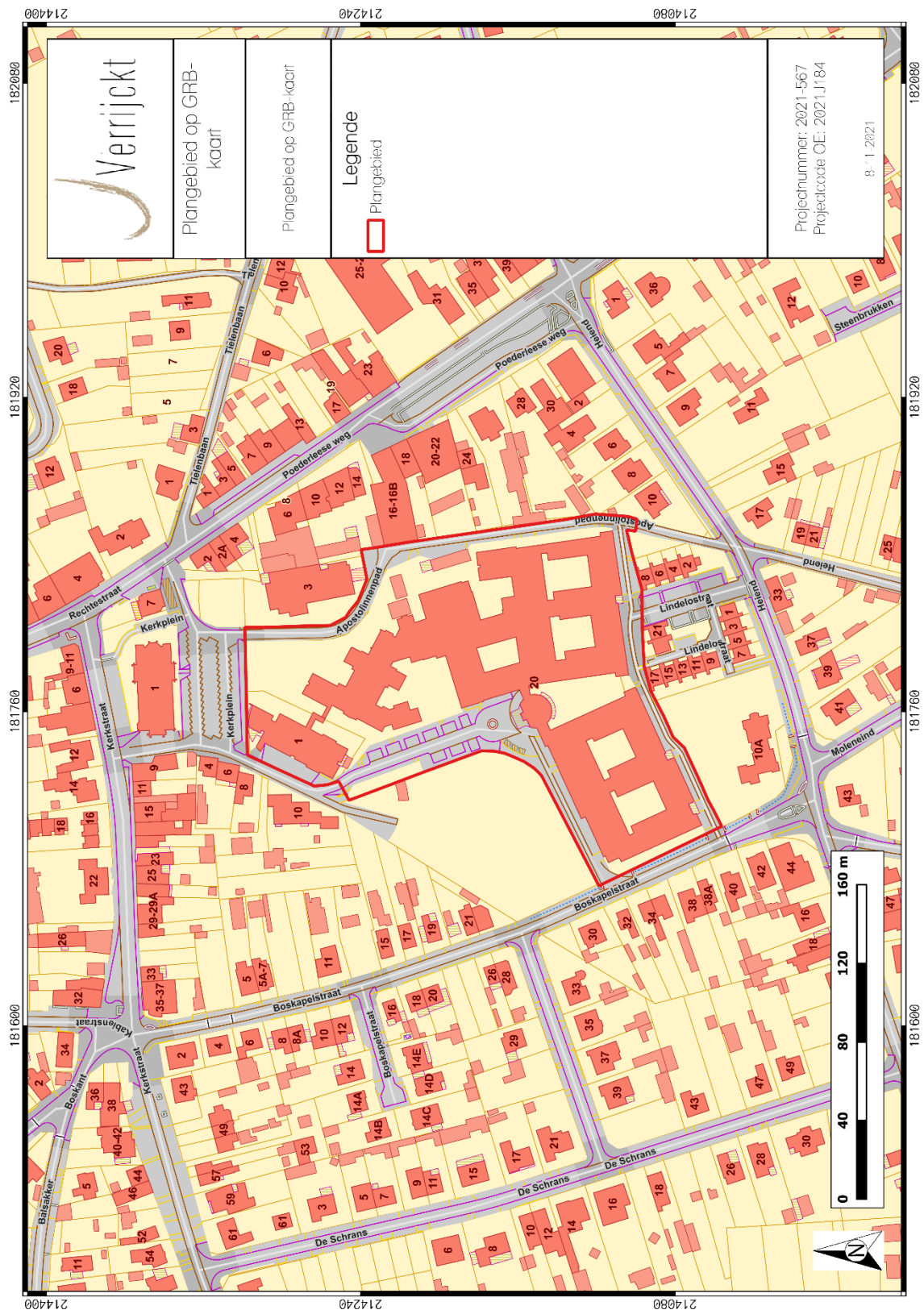
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2021-567
Projectcode Onroerend Erfgoed		2021J184
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Lille
	Straat	Kerkplein, Boskapelstraat, Heiend, Lindelostraat en Apostelinnenpad
Kadastrale gegevens	Gemeente	Lille
	Afdeling	1
	Sectie	E
	Percelen	602B2, 611C en 605T
Coördinaten	Noordoost	X: 181802,12 Y: 214295,77
	Noordwest	X: 181739,15 Y: 214296,83
	Zuidoost	X: 181855,56 Y: 214098,92
	Zuidwest	X: 181698,93 Y: 214058,71
Oppervlakte plangebied		Ca. 25.976 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 2.573 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart.¹

¹ AGIV 2021a

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).²

² AGIV 2021d

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande renovatie en nieuwbouw aan Lindelo in Lille. Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een in akte genomen archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra de archeologienota in akte is genomen is door het agentschap Onroerend Erfgoed.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?*
- *Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?*
- *Wat is de impact van de geplande werken?*
- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*
- *Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*
- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?*

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het

aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient in akte genomen te worden door het agentschap Onroerend Erfgoed en vervolgens bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra de archeologienota in akte is genomen, is deze bindend.

Binnen het plangebied wordt een geplande renovatie en een stuk nieuwbouw aan Lindelo in Lille gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het plangebied ca. 25.976 m² en bedraagt de bodemingreep ca. 2.573 m². Het plangebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.³ De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt meer dan 3.000 m² én de ingreep in de bodem is minstens 1.000 m². Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

1.1.4 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat er nog gebouwen op het terrein staan die moeten worden gesloopt, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat eventueel verder archeologisch onderzoek met en zonder ingreep in de bodem (zoals gesteld in het programma van maatregelen) op een later tijdstip, na de sloop van de gebouwen, uitgevoerd dient te worden.

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017

- Bodemkaart

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het plangebied uitgevoerd. Hierbij worden zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historische kaartmateriaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.⁴

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Vandermaelenkaart
- Topografische kaart uit 1939 en 1969 (resultaten van Cartesius ea.)

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Aanleiding

1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen

Het plangebied is momenteel grotendeels bebouwd en verhard (fig. 3). Hier en daar zijn er enkele groenzones aanwezig. In het zuidelijke gedeelte van het plangebied is er reeds een nieuwbouw aanwezig. Hier zullen geen toekomstige bodemingrepen gebeuren. Hoofdzakelijk zal het noordelijke gedeelte een bodemverstoring kennen (fig. 4). In dit gedeelte zijn er twee gebouwen aanwezig. Het gebouw met een T-vorm, genaamd de Vijfhoek, heeft een oppervlakte van ca. 1.448 m² en heeft ter hoogte van de gangen een kruipruimte van 1 m -mv. In deze kruipruimte situeren zich de ondergrondse nutsvoorzieningen. Onder de kamers is er geen kruipruimte aanwezig en is het gebouw gefundeerd op ca. 80 cm -mv (vorstvrije diepte).⁵ Er is een funderings- en rioleringsplan toegevoegd aan de archeologienota (fig. 5 en 6). De Vijfhoek is via een gang verbonden met het noordwestelijk gebouw. Dit gebouw (ca. 892 m²) is momenteel in gebruik als flatjes. Dit gebouw is gefundeerd op ca. 80 cm -mv (vorstvrije diepte).

Verder is binnen het plangebied verharding aanwezig. Deze verharding kent een bodemingreep van ca. 50 cm -mv. Ook zijn er groenzones aanwezig die een minimale bodemingreep met zich hebben meegebracht.

Figuren 7 t/m 9 geven een weergave weer van de bebouwing in het noordelijke gedeelte van het plangebied.

⁴ CARTESIUS 2021

⁵ Informatie verkregen door initiatiefnemer.

- *Controleboringen (Fig. 10 t/m 14)*

Ter hoogte van de groenzones in het noordelijke gedeelte van het plangebied (daar waar de toekomstige werkzaamheden betrekking op zullen hebben) zijn er enkele controleboringen geplaatst (fig. 8). Er konden geen controleboringen worden geplaatst ter hoogte van de bestaande bebouwing, daar deze nog aanwezig is. Er is getracht om de controleboringen nabij deze bebouwing te plaatsen in de groenzones zoals eerder vermeld. Hieronder worden deze nader besproken.

Controleboring 1

0-10 cm -mv: donkerbruin matig siltig droog zand: A1-horizont

10 – 100 cm -mv: bruin matig siltig droog zand: A2-horizont

100 – 175 cm -mv: bruinoranje matig siltig droog zand: Bs - horizont

175 – 180 cm -mv: wit matig siltig droog zand: verstoring

180 – 200 cm -mv: bruinoranje matig siltig droog zand: Bs-horizont

Vanaf ca. 200 cm -mv: geel matig siltig droog zand: moederbodem / C-horizont

Controleboring 2

0 – 20 cm -mv: donkerbruin matig siltig droog zand met enkele grassprietten: A1-horizont

20 – 50 cm -mv: bruin matig siltig droog zand met enkele leisteenfragmenten: A2-horizont

50 – 150 cm -mv: bruinoranje matig siltig droog zand: Bs – horizont. In deze horizont was er ook een boomwortel aanwezig.

150 – 175 cm -mv: bruinoranje geel matig siltig droog zand: BC-horizont

Vanaf ca. 175 cm -mv: geel matig siltig droog zand: Cg-horizont

Controleboring 3

0 – 20 cm -mv: donkerbruin matig siltig droog zand: A1-horizont

20 – 120 cm -mv: Verstoord, plastic en beton aanwezig: Ophogingslaag

120 – 200 cm -mv: Oranjebruin matig siltig droog zand met hier en daar enkele gele spikkels: moederbodem / C-horizont

Controleboring 4

0 – 30 cm -mv: donkerbruin matig siltig droog zand met hier de aanwezigheid van een verstoring van ca. 5 cm dik: A1-horizont

30 – 70 cm -mv: bruin matig siltig droog zand: A2-horizont

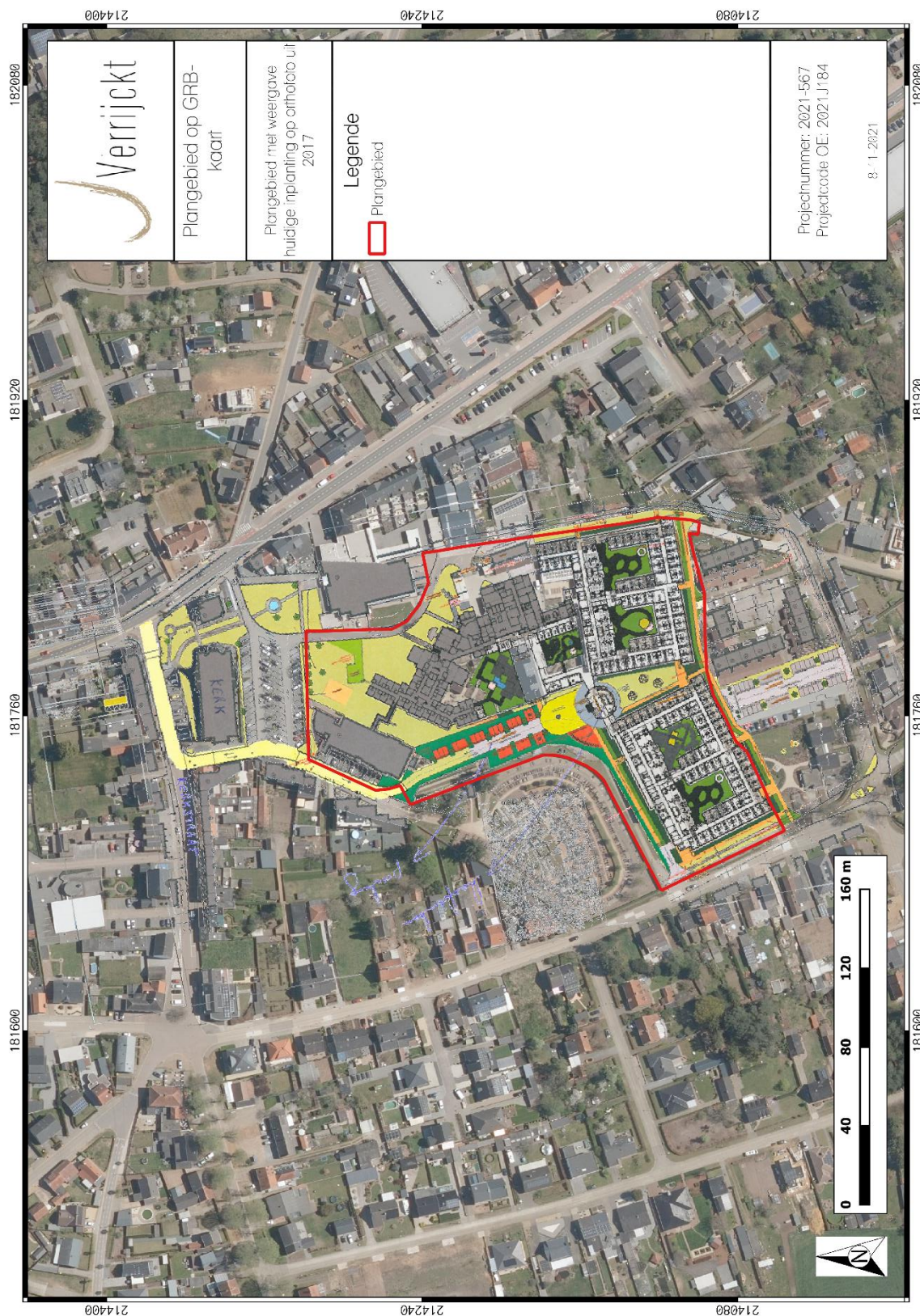
70 - 120 cm – mv: bruinoranje matig siltig droog zand: Bs-horizont

Vanaf ca. 120 cm -mv: eerst een rode matig siltige droge C-horizont, voelde meer grover aan, om vervolgens over te gaan naar een gelige C-horizont.

Op basis van bovenstaande resultaten kan afgeleid dat in drie boringen een ABC-bodemprofiel aanwezig is. Ter hoogte van controleboring 3 is er tussen de Ap- en C-horizont een ophogingslaag van ca. 1 m aanwezig. Deze laag heeft er voor gezorgd dat er geen intact natuurlijk bodemprofiel meer aanwezig is. In deze laag waren er resten aanwezig van plastic en baksteen. Ook ter hoogte van controleboring 4 kwam onder de Ap-horizont nog een dun verstoringslaagje van ca. 5 cm voor. Op onderstaande kaart wordt deze boring wel gewoon weergegeven als een ABC-bodemprofiel. Daar er in het zuidwestelijke gedeelte van het plangebied reeds een proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd door BAAC in 2012, kunnen de resultaten van de controleboringen hiermee vergeleken worden. Binnen het reeds onderzocht gedeelte van het plangebied werd er een podzolbodem aangetroffen onder het plaggendek, alsook werd er een begraven Ah-horizont aangetroffen met hieronder een oud plaggendek die zich direct situeerde op de C-horizont. Boven de Ah-horizont situeerde er zich een recente ophogingslaag. Tot slot werd er ook een plaggendek van ca. 70 cm - mv aangetroffen met hieronder direct een C-horizont (meer informatie is te vinden onder het deel *1.4.7 Archeologische Bronnen*).⁶ Op basis van deze informatie lijken de gezette controleboringen enige verschillen te vertonen met de bodemprofielen van het proefsleuvenonderzoek in het zuidwestelijke gedeelte van het plangebied. Zo is er geen intact podzolprofiel aangetroffen of een begraven Ah-horizont of een plaggendek dat direct rust op de C-horizont. Wat naast een ABC-bodemprofiel is aangetroffen in de controleboringen en wat in beide onderzoeken naar voren komt, is een ophogingslaag. BAAC interpreteert deze ophogingslaag als een laag dat te wijten is aan de bouw van de reeds bestaande bebouwing van het woonzorgcentrum. De ophogingslaag die aanwezig is controleboring 3 kan tevens te wijten zijn aan de reeds bestaande bebouwing. Er kan worden geconcludeerd dat de bodem binnen het plangebied lokaal enige verschillen vertoont waarbij de groenzones in het noordelijke gedeelte van het plangebied toch enigszins restanten vertonen van een vrij natuurlijk bodemprofiel, met uitzondering van een ophogingslaag in één controleboring. Deze boring ligt het meest nabij de bestaande bebouwing. Vermoedelijk kan het resultaat van deze boring worden doorgetrokken over de gehele footprint van de bestaande bebouwing. Daarnaast komt op het DHM II naar voren dat het natuurlijk reliëf binnen het plangebied in zekere mate is aangetast.

Alle plannen met de huidige toestand die werden aangeleverd door de opdrachtgever, worden in bijlage toegevoegd aan deze archeologienota.

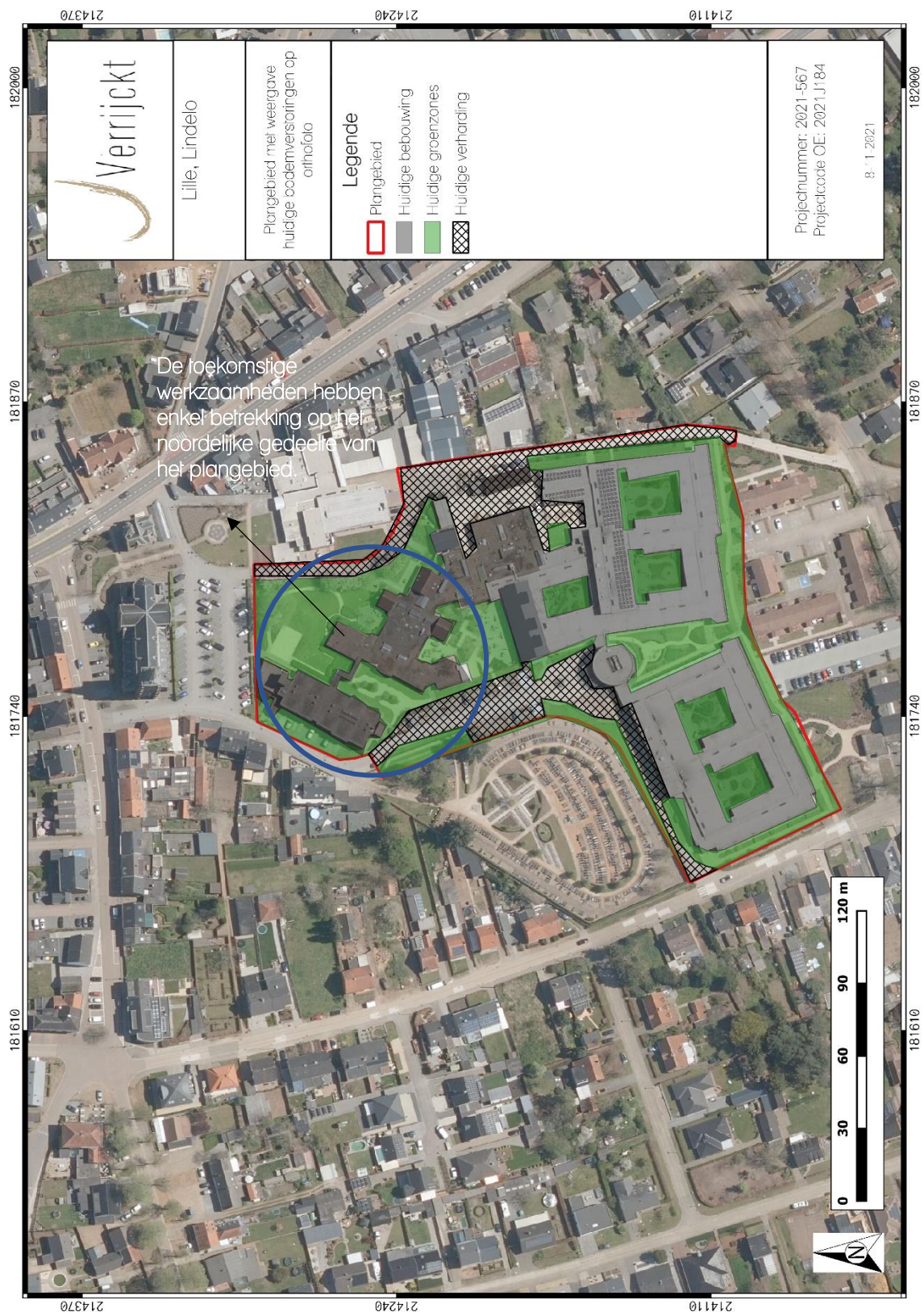
⁶ Devroe, A. e.a. 2013: 17.

Figuur 3: Plangebied met weergave van huidige inplanting⁷ op orthofoto.⁸

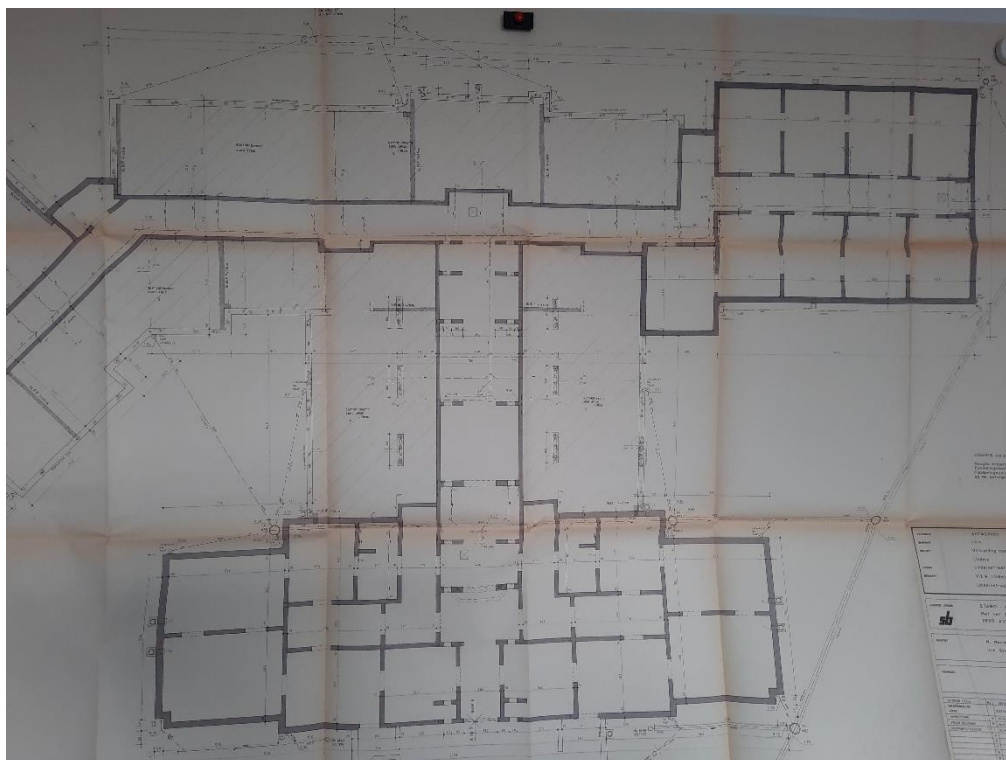
⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁸ AGIV 2021e

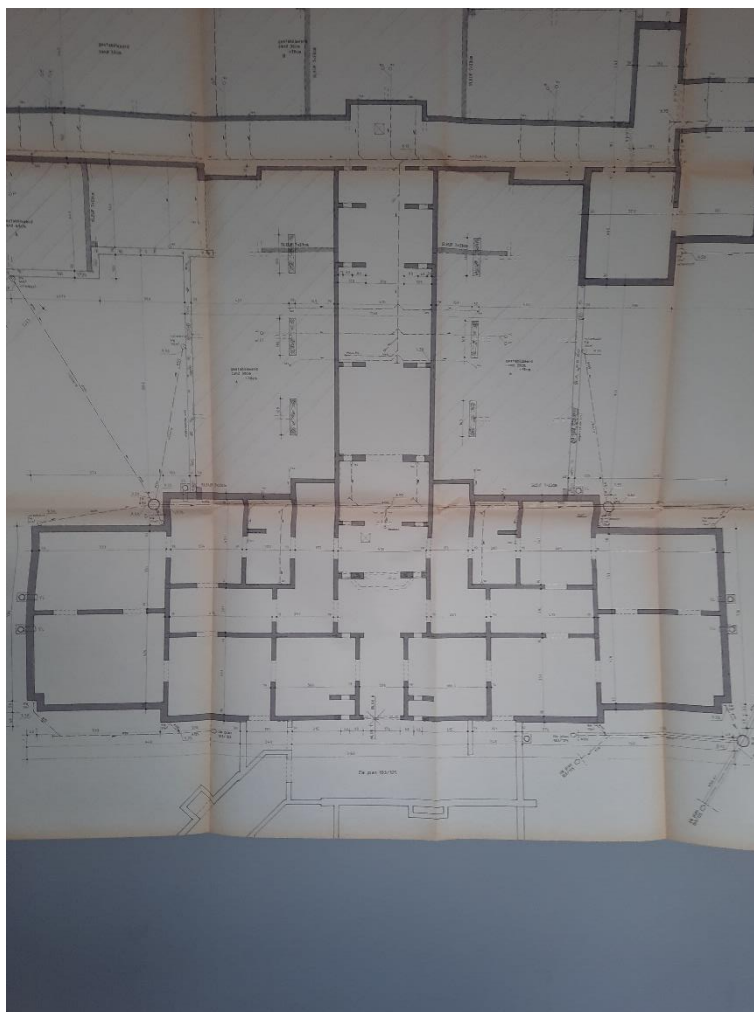
Figuur 4: Plangebied met weergave van huidige bodemverstoringen op orthofoto. De blauwe cirkel geeft de zone weer waarop de toekomstige werkzaamheden van toepassing zullen zijn.⁶

⁶ AGIV 2021e

Figuur 5: Bouwplannen (bestaand funderings- en rioleringsplan) van de Vijfhoek: detail 1.¹⁰

¹⁰ Plan aangeregt door initiatiefnemer.

Figuur 6: Bouwplannen (bestaand funderings- en rioleringsplan) van de Vijfhoek: detail 2.¹¹

¹¹ Plan aangeregt door initiatiefnemer.

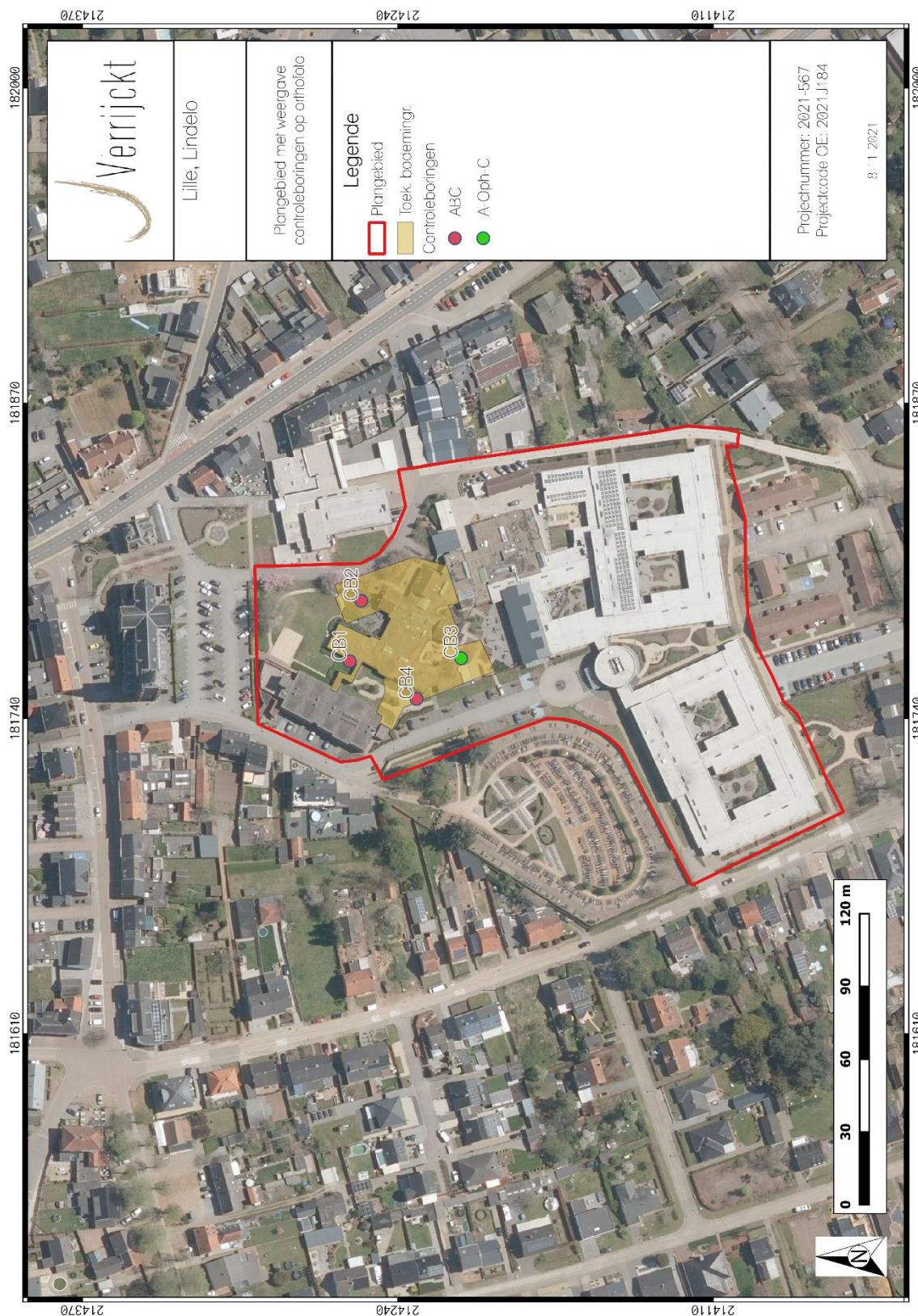
Figuur 7: Weergave van Vijfhoek (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).

Figuur 8: Weergave van Vijfhoek met verbinding naar servicelats (noordwestelijk gebouw in het noordelijke gedeelte) (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).

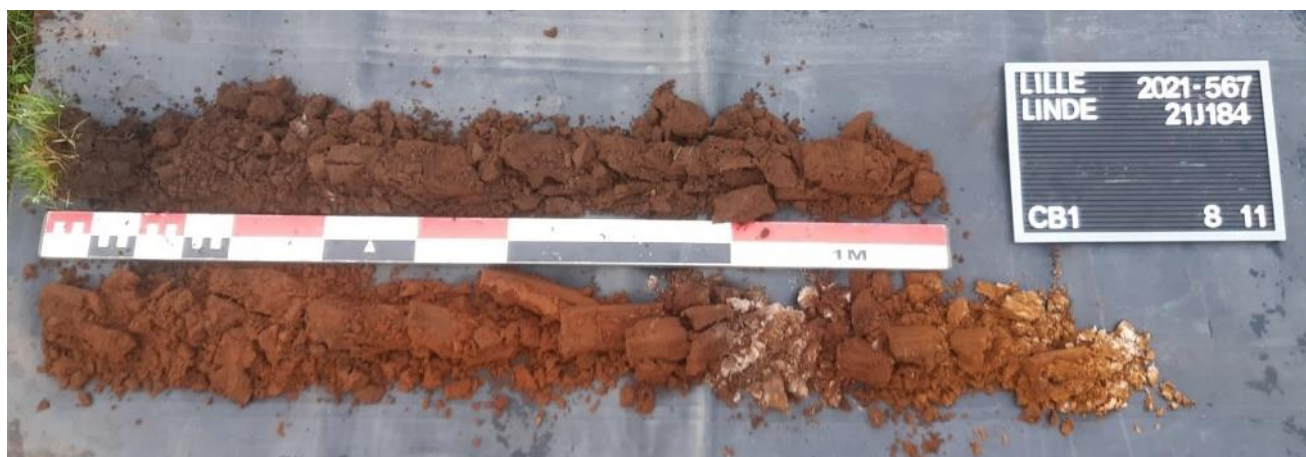

Figuur 9: Weergave van het plangebied richting de kerk. Foto genomen vanuit westelijke hoek richting de kerk. De serviceflats met een deel van de Vijfhoek worden afgebeeld (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).

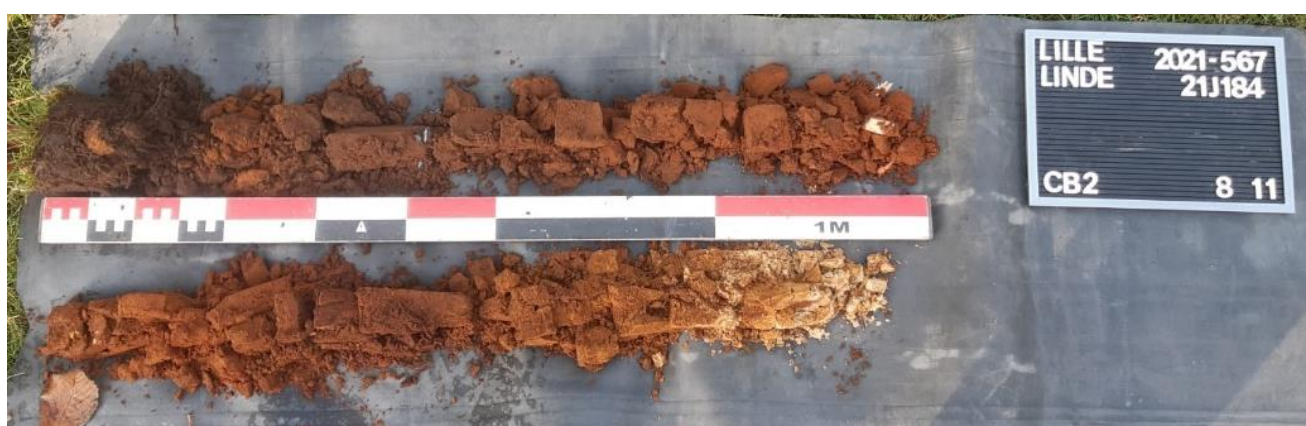

Figuur 10: Plangebied met weergave van controleboringen op orthofoto.¹²

¹² AGIV 2021e

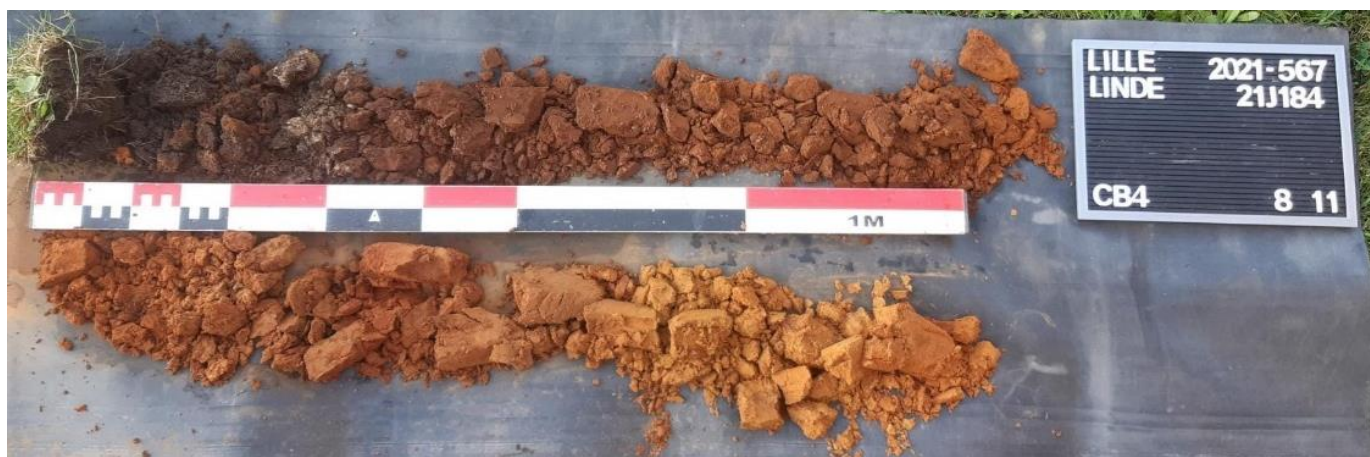
Figuur 11: Controleboring 1 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).

Figuur 12: Controleboring 2 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).

Figuur 13: Controleboring 3 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).

Figuur 14: Controleboring 4 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).

1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein geplande renovatie en een stuk nieuwbouw aan Lindelo in Lille (fig. 15). De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

Zoals eerder vermeld zal het noordelijk gedeelte van het plangebied onderhevig zijn aan de toekomstige bodemingrepen. Hierbij zal het noordwestelijke gebouw dat momenteel in gebruik is als een serviceflatgebouw volledig worden gestript. Funderingen blijven hierbij zitten. De nieuwbouw zal bovenop de huidige funderingen worden gebouwd. Ter hoogte van dit gebouw komen er bijgevolg geen nieuwe bodemingrepen. (Roze zone op fig. 24)

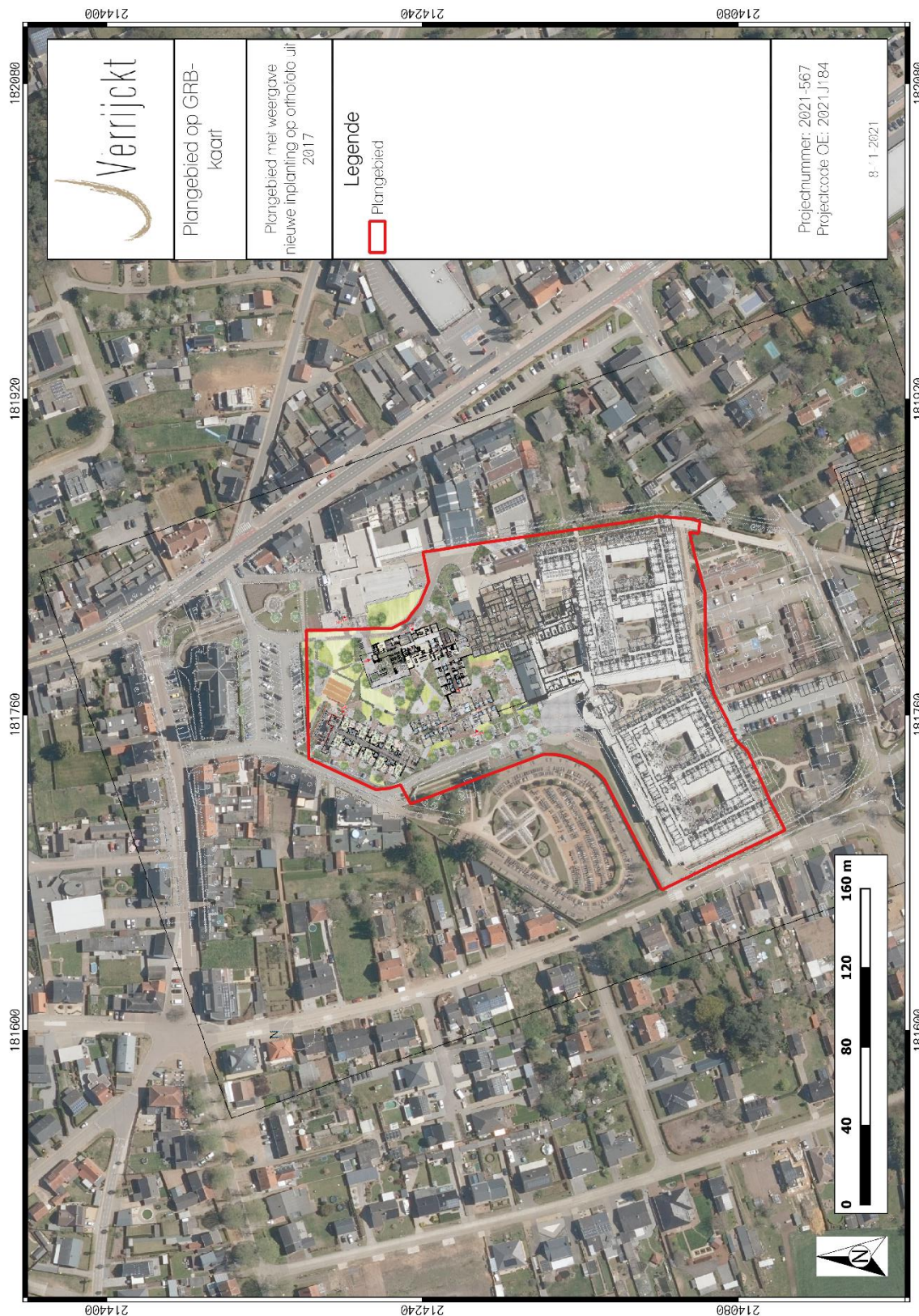
Ter hoogte van de 'Vijfhoek' zal het gebouw volledig worden afgebroken, inclusief funderingen en kruipruimtes. Hier zal een nieuwbouw worden geplaatst van ca. 1.841 m². De nieuwbouw zal volledig worden voorzien van een kruipruimte van ca. 1 m -mv. Daarnaast zal er ook een kelder worden voorzien van ca. 150 m² met een diepte van ca. 2,50 m -mv. Deze kelder houdt een berging LDC, techniekenruimte, onderstation, berging WZC, een trap en een lift met liftschacht in (fig. 16 t/m 23).

De groenzone errond zal niet worden aangelegd. Dit wordt later uitbesteed aan de gemeente. Zij hebben hier momenteel een wensbeeld over. Het is dan ook een randvoorwaarde dat in deze zone geen bodemingrepen mogen gebeuren. De gemeente zal de groenzone zelf in de toekomst volledig opnieuw aanleggen. Dit samen met de publieke parking die zich net ten noorden van het plangebied bevindt. Hiervoor zal er een nieuwe omgevingsvergunning voor worden opgesteld. Daar waar de footprint van de nieuwbouw niet zal komen te liggen op de bestaande bebouwing wordt ook een groenzone. De aanleg hiervan zal tevens mee deel uitmaken van het hierboven vernoemde wensbeeld. Echter zal deze zone hier natuurlijk wel gedicht worden.

Fig. 24 is een synthese van de geplande werkzaamheden.

Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd.

Gedetailleerde plannen zijn toegevoegd in [bijlage](#).

Figuur 15: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting¹³ op orthofoto.¹⁴

¹³ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹⁴ AGIV 2021e

Figuur 18: Snede geplande werken: detail 2.¹⁷

Figuur 19: Snede geplande werken: detail 3.¹⁸

Figuur 20: Snede geplande werken: detail 4.¹⁹

¹⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 21: Sede geplande werken: detail 5.²⁰

Figuur 22: Sede geplande werken: detail 6.²¹

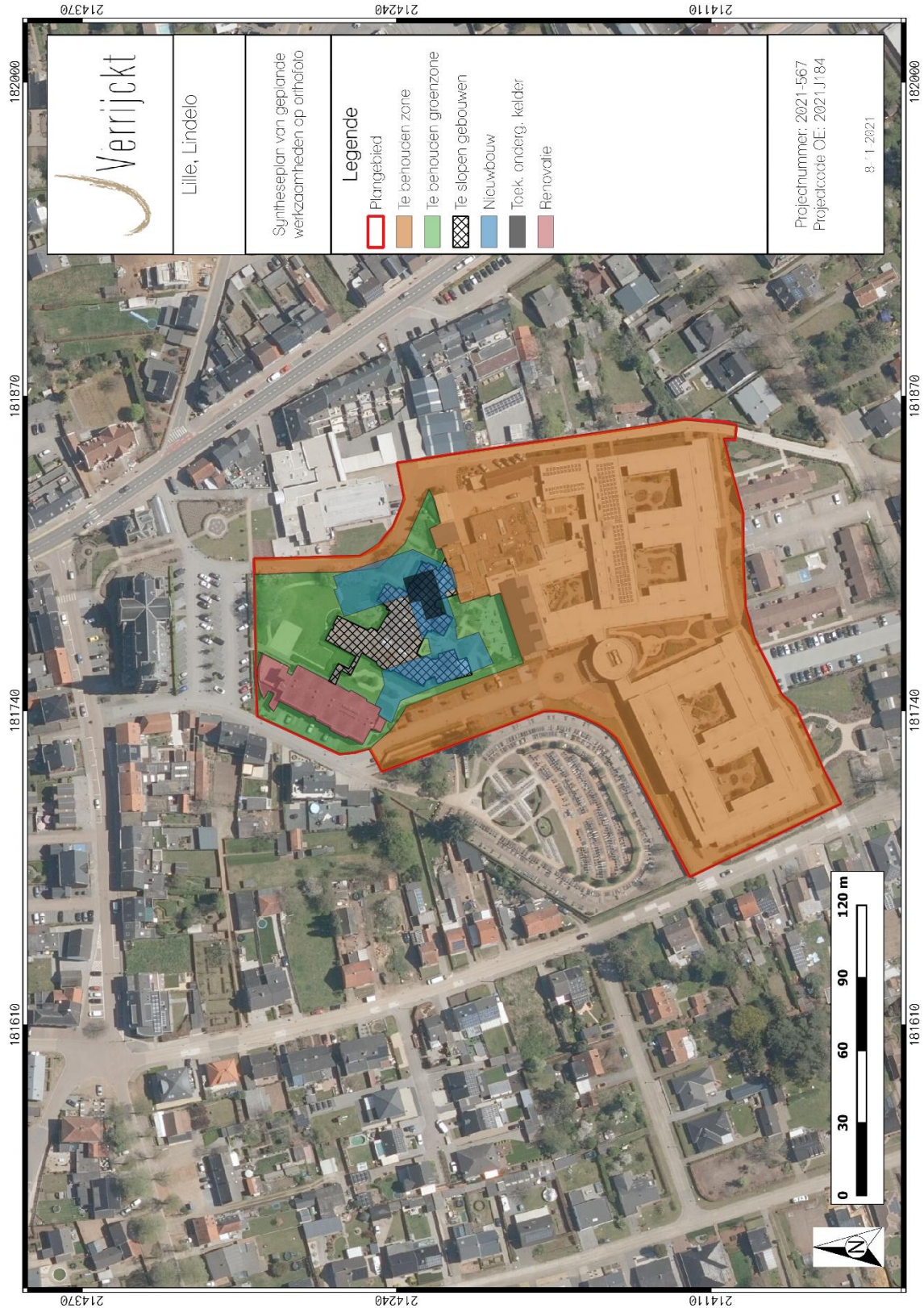

Figuur 23: Sede geplande werken: detail 7.²²

²⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

²¹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

²² Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 24: Synthesepan van de geplande werken op orthofoto.²³

²³ AGIV 2021e

1.4 Assessmentrapport

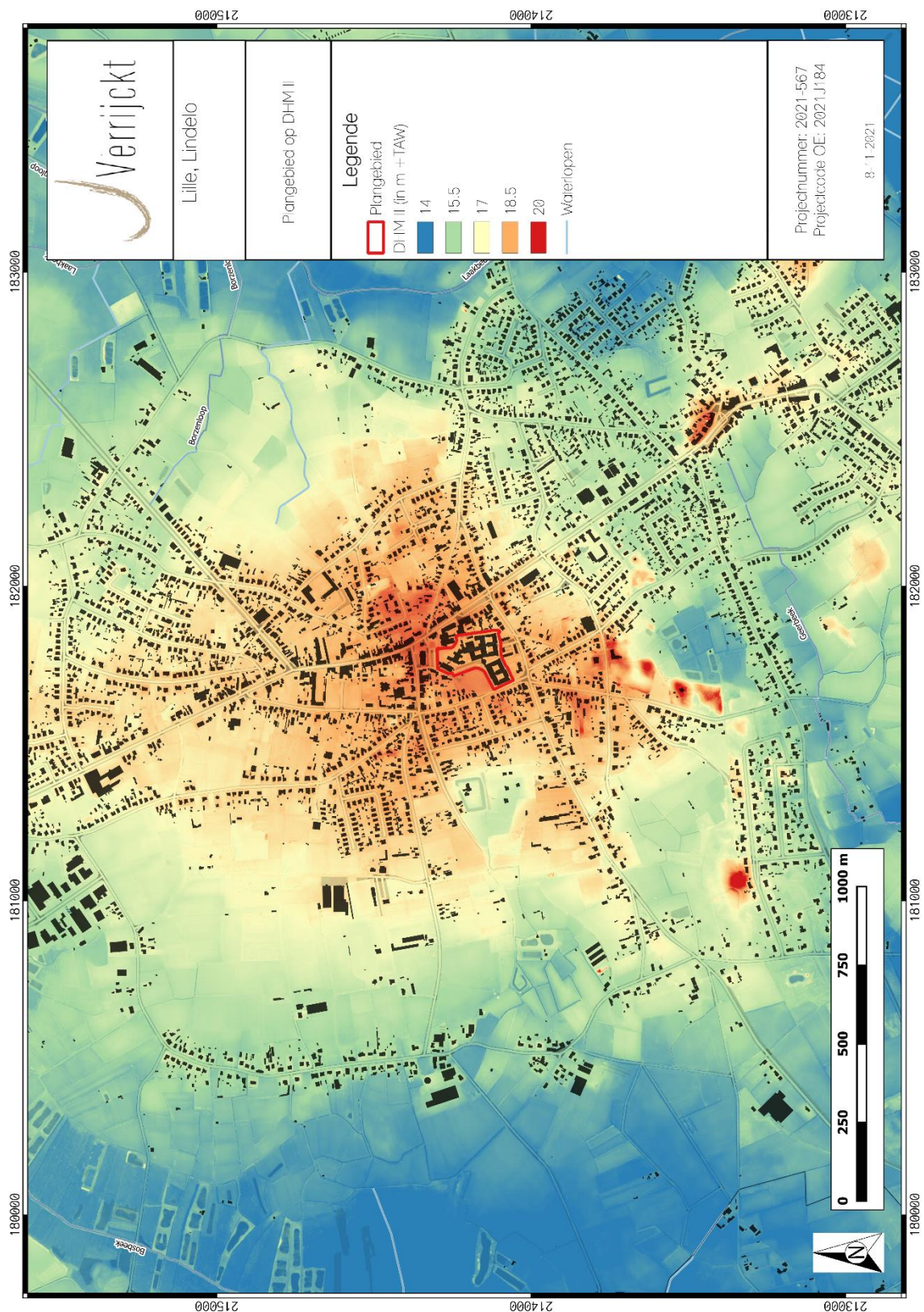
1.4.1 Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op figuren 1 en 2. Het plangebied Lindelo in Lille is gelegen in de dorpskern van Lille. Het betreft een rusthuis dat zich ten zuiden van de Sint-Pieterskerk situeert. Het plangebied wordt omgeven door een wegennet en bebouwing.

1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

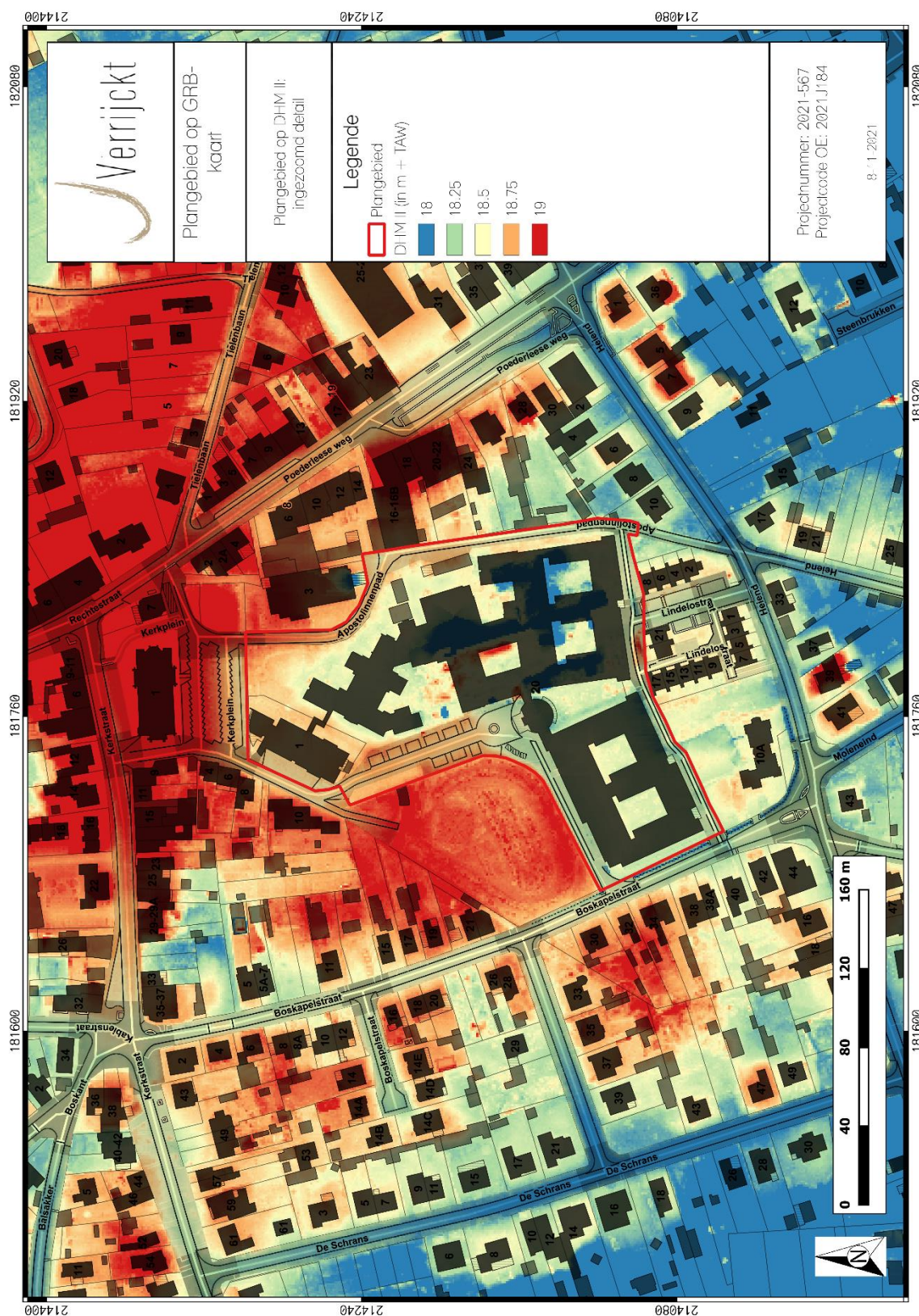
De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen 14 en 20 m + TAW. Het plangebied bevindt zich hierbij op een hoger gelegen dekzandrug. Op ca. 1,1 km ten oosten van het plangebied situeert zich de Laakbeek. Op ca. 950 m ten zuiden van het plangebied situeert zich de Geerbeek. Op ca. 2 km ten westen van het plangebied situeert zich de Bosbeek, ook wel de vallei van de Kindernouwbeek genoemd. Deze natuurlijke beken zijn zijtakken van de Aa die zich op ca. 3,2 km ten zuiden van het plangebied bevindt. (Fig. 25)

Het plangebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen ca. 18 en 19 m +TAW. Hierbij helt het terrein van noord naar zuid af. In het centrale gedeelte van het terrein zijn er laagtes aanwezig die wijzen naar de voormalige bebouwing. Rondom deze laagtes is er een meer vlakke ondergrond aanwezig waarbij het noordelijke gedeelte als hoger gelegen gebied wordt weergegeven. Er kan geconcludeerd worden dat er nog maar weinig natuurlijk reliëf aanwezig is. (Fig. 26)

Figuur 25: Plangebied en omgeving op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II).²⁴

²⁴ AGIV 2021b

Figuur 26: Plangebied op het DHM II.²⁵

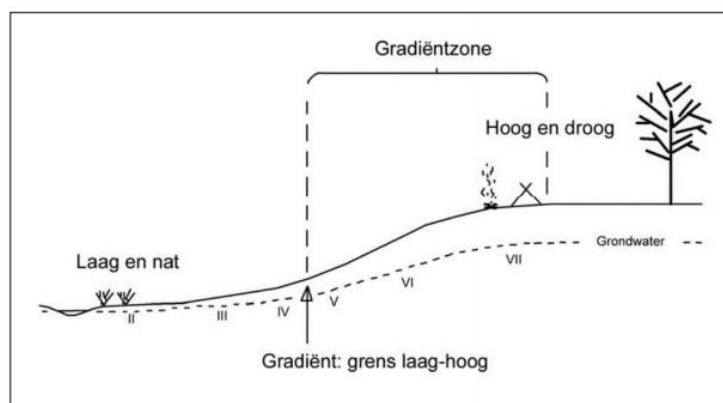
De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge'

²⁵ AGIV 2021b

bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel. Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.
- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het laat-paleolithicum en mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.
- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.

Op basis van bovenstaande bespreking van het digitale hoogtemodel kan geconcludeerd worden dat het plangebied niet gelegen is op een gradiëntzone. De dichtstbijzijnde waterlopen liggen op meer dan 1 km verwijderd van het plangebied. Ook de historische en Quartairgeologische kaarten bevestigen de afwezigheid van waterlopen in de directe omgeving van het plangebied.

Figuur 27: Illustratie gradiëntzone

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in de depressie van de Schijns-Nete.²⁶ Deze eenheid is een laagliggend gebied (tussen 5 en 20 m + TAW). Het wordt gekenmerkt door een bosrijk, zachtgolvend gebied met een parallelle reliëfstructuur gevormd door valleien en pliocene dekzandruggen. Hierbij kunnen klei en grof zand op de hoger gelegen delen en fijn zand in de lager gelegen delen teruggevonden worden. Lokaal zijn deze afgedekt door holocene rivierduinen. De depressie van de Schijns-Nete bestaat uit een afwisseling van overwegend west-oost georiënteerde ruggen en dalen met een geringe hoogte.

²⁶ Goolaerts, S. en K. Beerten. 2006: 2.

1.4.3 Geologische situering

PALEOGEEN EN NEOGEEN (TERTIAIR)

Op de Tertiairgeologische kaart staat dat in de ondergrond binnen het plangebied de formatie van Poederlee is terug te vinden. Het betreffen fijne en bleek getinte zanden. Soms zijn ze aaneengekit tot limonietbanken met schelpafdrukken in en met een kenmerkend basisgrind van afgeplatte kwartskeitjes. Ze werd afgezet in het Pliocene. De dikte bedraagt maximaal circa 10 m.²⁷ (Fig. 28)

QUARTAIR 1/200.000

Op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 is het plangebied gekarteerd onder profieltype 1. Bovenop de tertiaire zanden wordt een pakket dekzand, dat wil zeggen zand van eolische oorsprong, aangetroffen. Dit zand is in het Laat-Pleistoceen vanuit het drooggevalen Noordzebekken opgewaaid en heeft zich als een lappendeken verspreid over het zuiden van Nederland en zandig Vlaanderen. De lichtere lemige sedimenten werden verder zuidwaarts gewaaid en kwamen terecht binnen de zandleem- en leemstreek. Het zijn in deze sedimenten dat vanaf het Holoceen zich bodems begonnen te ontwikkelen. Verder vertoont het profiel geen Holocene of Tardiglaciale afzettingen bovenop de pleistocene sequentie.²⁸ (Fig. 29 en 30)

QUARTAIR 1/50.000

Op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 is het plangebied gekarteerd als type 21, 30 en 43.

Profieltype 21 bestaat onderin uit de tertiaire ondergrond die is afgedekt door eolische zanden van de formatie van Wildert. De formatie bestaat uit geel en geelgrijs zwaklemig, kwartshoudend zand. De dikte van dit pakket varieert doorgaans tussen 1 en 4 meter en is van eolische afkomst. De afzettingen dateren uit het Pleni-Weichseliaan.

Profieltype 30 is gelijkaardig aan profieltype 21. Echter is er tussen de eolische zanden bovenaan en het Tertiair onderaan het profiel, herwerkt tertiair materiaal aanwezig.

Profieltype 43 betreft enkel tertiair materiaal.²⁹ (Fig. 31 en 32)

1.4.4 Bodemkundige situering

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied deels gekarteerd als Zcm-, Zbm-, Zam-, Zcfc- en OB-bodemserie. (Fig. 33)

- Zcm = Matig droge zandbodem met dikke antropogene humus A-horizont

Bij deze matig droge plaggenbodems vindt men onder de dik humeuze A horizont vaak overblijfselen van een Podzol B of een verbrokkeld textuur B horizont. Roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90 cm. De bodems zijn nooit overdreven nat zelfs niet tijdens het voorjaar, maar ze kunnen in de zomer aan watergebrek lijden. Zcm is geschikt voor akkerland. Veeleisende teelten geven er echter een belangrijk oogst risico, omdat de opbrengst afhangt van de neerslagverdeling. Tuinbouwgewassen geven zeer goede

²⁷ [https://www.geopunt.be/Tertiaire kaart \(Geraadpleegd op 05/11/2021\)](https://www.geopunt.be/Tertiaire%20kaart%20(Geraadpleegd%20op%2005/11/2021)).

²⁸ [https://www.geopunt.be/Quartairgeologische kaart 1/200.000 \(Geraadpleegd op 05/11/2021\)](https://www.geopunt.be/Quartairgeologische%20kaart%201/200.000%20(Geraadpleegd%20op%2005/11/2021)).

²⁹ Goolaerts, S. en K. Beerten. 2006: 'Kaartblad 16: Lier.'

resultaten, eventueel mits berekening in de zomer. De bodems komen veelvuldig voor nabij oude woonkernen of hoeven.

- Zbm = Droge zandbodem met dikke antropogene humus A-horizont

Onder het plaggendek komt een begraven profiel voor, meestal een Podzol of een verbrokkeld textuur B. Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120 cm. De Zbm gronden en varianten worden overwegend als akkerland gebruikt, welke slechts een beperkte teeltkeuze toelaat. Sommige gronden werden bebost met naaldhout of loofhout.

- Zam = Zeer droge zandbodem met dikke antropogene humus A-horizont

Deze plaggengronden vertonen geen roestvlekken op minder dan 120 cm diepte. Ze komen lokaal voor nabij oude woonkernen. Ze worden overwegend als akkerland gebruikt dat slechts voor weinig eisende teelten bij regelmatige zomerregenval voldoening kan geven. In droge fazen is de opbrengst onvoldoende. Ze zouden best in het bosareaal worden opgenomen door beplanting met naaldhout.

- Zcfc-bodem = Matig droge zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B-horizont

Deze podzoleenheid heeft een grijze bovengrond van wisselende diepte. Onder akkergronden is er een dikke humeuze bovengrond. Vele profielen vertonen een verkitting van de onderste B-horizont. De textureel contrasterende substraten vertegenwoordigen de onder Pleistocene afzettingen (klei van de Kempen, grind en zand van Mol), of formaties behorend tot het Diestiaan. Roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm. De waterhuishouding is goed in de winter, maar de gronden zijn droogtegevoelig in de zomer. De voornaamste vorm van bodemgebruik is naaldhout, sommige delen liggen onder heide. Een kleiner gedeelte wordt gebruikt als landbouwgrond met lage opbrengsten. Naaldhout lijkt de beste uitbatingsvorm.

- OB-bodem = Bebouwde zone

Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone zijn daar een voorbeeld.³⁰

Uit de gegevens van de bodemkaart blijkt dat het plangebied gekarteerd staat als plaggengronden. Plaggengronden bevinden zich voornamelijk in de omgeving van oude dorpen en kenmerken zich door een humeuze bovengrond van minstens 60 cm dik. Een plaggendek ontstaat door de vermenging van mest met heideplaggen. Deze plaggen worden vervolgens als bemesting op de akker geplaatst. Hierdoor ontstaat een typische, vaak gelaagde, bodemopbouw.

Figuur 34A toont de aanwezigheid van droge podzolgronden op de hoger gelegen delen en natte podzolgronden op lager gelegen delen.

De droge podzolgronden werden tot de 13de eeuw gebruikt als bewonings- en begravingslocatie. Hierbij werden verscheidene gronden in gebruik genomen als landbouwgronden. Door deze ontwikkeling werden op de droge gronden de bestaande podzolbodems vaak verstoord en ontstond er een cultuurlaag. Structuren opgebouwd uit palen, diepe kuilen etc. hebben sporen achter gelaten in het bodemprofiel. (Figuur 34B)

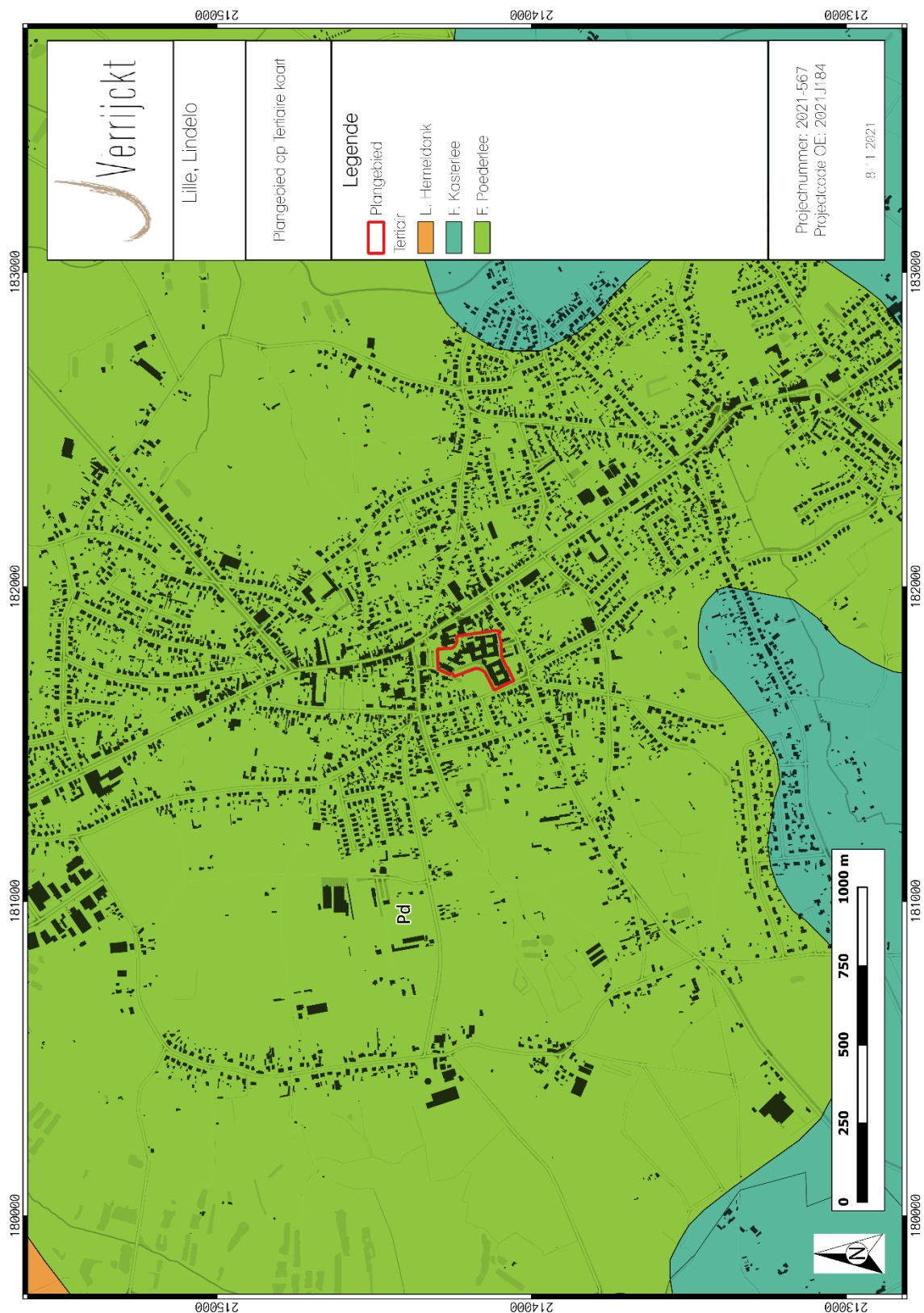
In de 13de eeuw is er een verschuiving van de nederzettingen zichtbaar. Voor de 13de eeuw woonde men eerder op de hoger gelegen, droge gronden. Na de 13de eeuw woont men eerder op de

³⁰ <https://www.geopunt.be/bodemkaart> (Geraadpleegd op 05/11/2021).

overgangszones naar nattere gronden. De hogere delen werden geëgaliseerd en in gebruik genomen als intensief gebruikt akkercomplex. (Figuur 34C) Tijdens deze egalisatie werden vaak volledige hoger gelegen dekzandruggen afgetopt waardoor op deze locaties enkel een BC-profiel bewaard is. De overtollige grond die bij het aftoppen ontstaan is, werd in de lager gelegen delen gedeponeerd. Hierdoor zijn op deze locatie vaak intacte podzolbodems terug te vinden. (Figuur 34C)

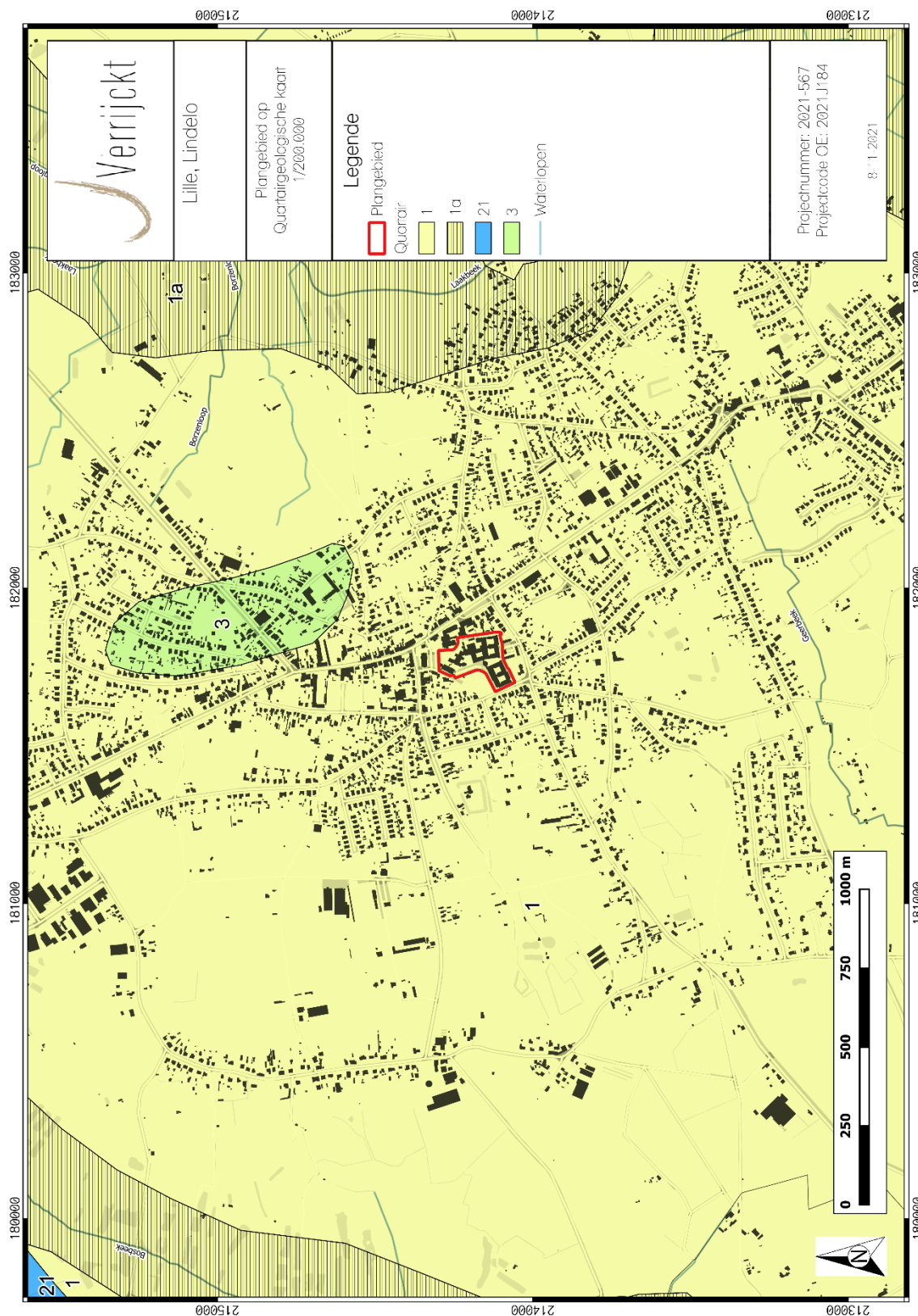
Vanaf de 15de eeuw werden deze uitgestrekte akkerlanden bemest met plaggen gemengd met stalmest. Hierdoor is een dik humeus dek ontstaan (plaggendek, Figuur 34D).

Dit plaggendek is herhaaldelijk omgespit geweest, waardoor de oudste, onderste, plaggenlagen vaak volledig opgenomen zijn in de bovenste, recentere lagen. (Figuur 34E en Figuur 34F).

Figuur 28: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart.³¹

³¹ DOV VLAANDEREN 2021b

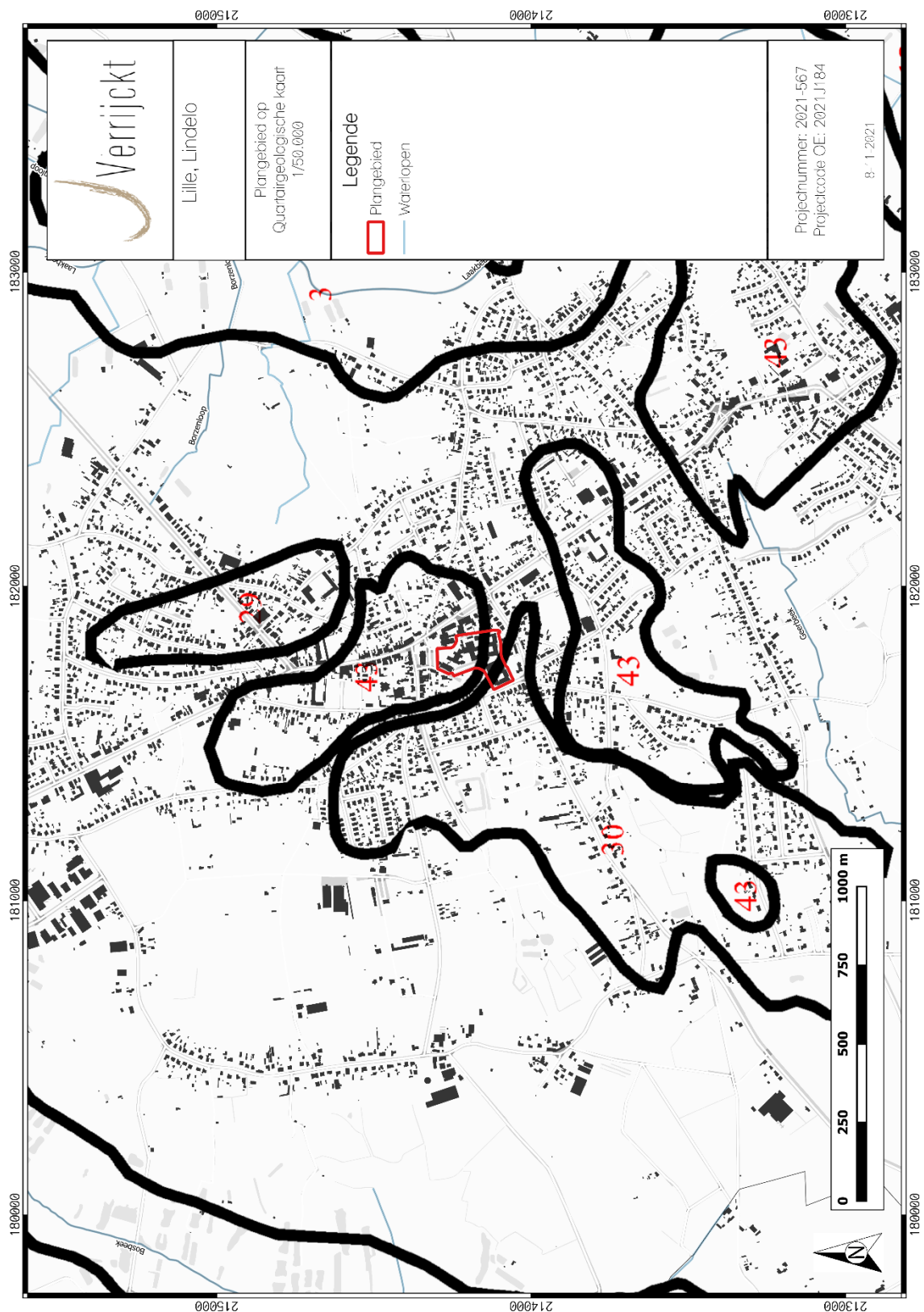
Figuur 29: Plangebied op de Quartaargeologische kaart 1/200.000.³²

³² DOV VLAANDEREN 2021c

1	
ELPw en/of HQ	ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en het centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

Figuur 30: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1/200 000 betreffende het plangebied.³³

³³ DOV VLAANDEREN 2021c

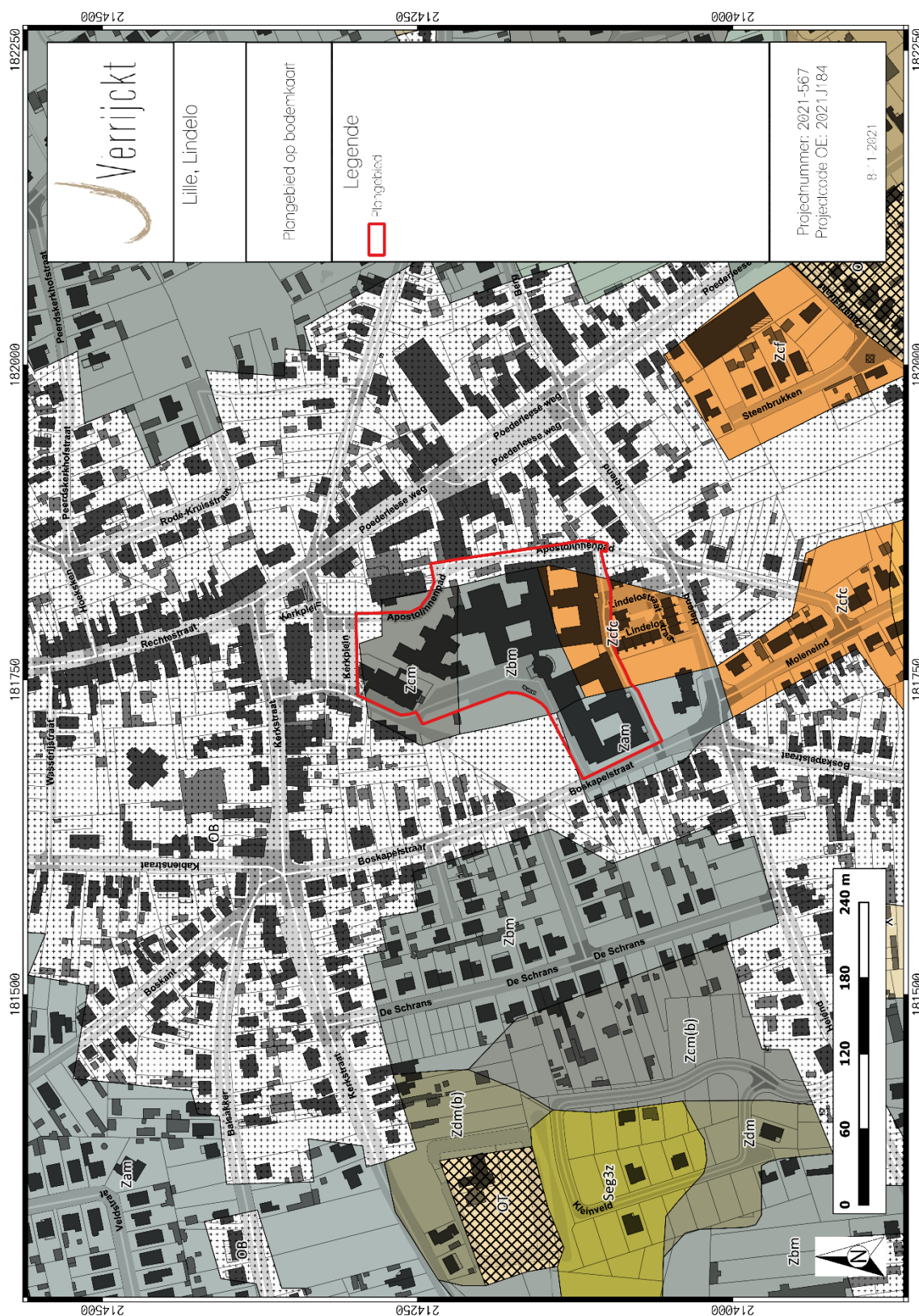
Figuur 31: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000.³⁴

³⁴ DOV VLAANDEREN 2021c

21		30		43	
E	Formatie van Wildert (WILD)	E	Formatie van Wildert (WILD)		
L	Tertiair (\$)	K	Herwerkt Tertiair (\$h)		
		L	Tertiair (\$)	L	Tertiair (\$)

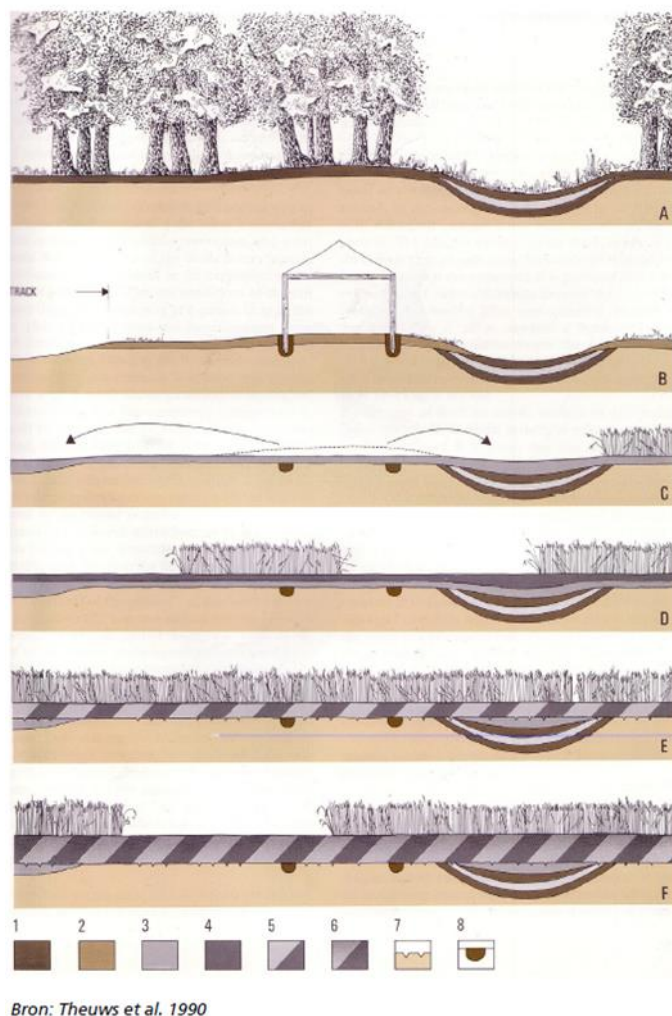
Figuur 32: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1/50 000 betreffende het plangebied.³⁵

³⁵ DOV VLAANDEREN 2021c

Figuur 33: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen.³⁶

³⁶DOV VLAANDEREN 2021a

Figuur 34: Vorming van een plaggendek in archeologisch perspectief.

1.4.5 Historische bronnen

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Lille. In historische bronnen wordt de gemeente voor het eerste vermeld in 1123. Etymologisch gezien gaat de naam terug op de betekenis 'lindebosje op hoge zandgronden'.

Lille behoorde van oudsher tot het Land van Turnhout binnen het hertogdom Brabant. Omstreeks 1445 schonk Filips de Goede de rechten op goederen van het hertogelijk domein te Lille aan zijn secretaris Ambrosius de Dinter. In 1495 gingen deze rechten over op zijn twee zonen. Andere lenen behoorden sinds 1440 aan Margaretha van Lille, vanaf 1468 aan Gabriël Triapan. Het Sint-Gummaruskapittel kwam in 1457 in het bezit van een heerlijk laathof. In december 1559 werd de heerlijkheid Lille verpand aan Gaspar Schets. Deze persoon had het hogere, middele en lagere rechtspraak. Latere eigenaars zijn Jan de Proost, het huis van Brandenburg, de hertog van Sylva Tarouca en de graven de Pestre. Op kerkelijk gebied was Lille vóór 1123 reeds afhankelijk van de parochie Vorselaar. In 1123 schonk Burchard, bisschop van Kamerijk, beide aan het kapittel van de kathedraal van Kamerijk. In 1567 werd Lille een zelfstandige parochie. Midden 19de eeuw waren in Lille een kaarsenfabriek en twee brouwerijen. Rond 1900 was vooral de landbouw belangrijk. De

klompenmakerij werd beoefend als huisnijverheid. Nadien is de gemeente uitgegroeid tot diamantcentrum.³⁷

1.4.6 Cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Met deze bronnen kan nagegaan worden of er in historische tijden bebouwing is geweest op het terrein, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde topografische en kadasterkaarten. Mogelijk eerder aanwezige structuren kunnen intussen verdwenen zijn.

VILLARET (1745-1748)

De Villaretkaart wordt eveneens de kaart van de Franse ingenieurs en geografen genoemd (1745-1748). Het bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.

Op de Villaretkaart staat het plangebied niet gekarteerd.

FERRARIS (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.

Op de Ferrariskaart ligt het projectgebied in akkerland. Ook een beboste zone is binnen het plangebied aanwezig. De percelen worden omzoomd door bomen- en/of struikenrijen. Het plangebied wordt omgeven door een wegennet.

Net ten noorden van het plangebied bevindt zich de effectieve historische stadskern van Lille. Hier wordt ook de kerk met het kerkhof afgebeeld. Ten zuiden van het plangebied, op ca. 130 m, wordt een houten molen en constructie voor 'wipschieten' ('staande wip') afgebeeld. Ten westen van het plangebied, op ca. 330 m, situeert zich een site met walgracht. Verder is in de omgeving heide, akkerland en bebost gebied aanwezig, alsook vrijstaand bebouwing behorend tot parochienummer 61. (Fig. 35)

³⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14420> (Geraadpleegd op 05/11/2011).

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken.

ATLAS DER BUURTWEGEN (1843-1845)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.

Op de Atlas der Buurtwegen zien we een gelijkaardig beeld zoals op de Ferrariskaart. Het plangebied is nog steeds onbebouwd. De site met walgracht die zich ten westen van het plangebied bevindt, wordt 'T Schranse' genoemd. Ten zuidoosten van het plangebied, op ca. 470 m, bevindt zich het gehucht 'Biezenhoek'. (Fig. 36)

VANDERMAELEN (1846-1854)

De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.

Op de Vandermaelenkaart zien we opnieuw een gelijkaardig beeld. De benaming 'St. Pierre' komt ook reeds voor ten noorden van het plangebied. Vermoedelijk verwijst deze benaming naar de Sint-Pieterskerk van Lille. (Fig. 37)

TOPOGRAFISCHE KAART 1939 EN 1969 EN ORTHOFOTO'S UIT 1971, 1979-1990, 2000-2003, 2013 EN 2015

Enkele bronnen uit de 20ste en 21ste zijn de topografische kaarten van België uit 1939 en 1969, en, de orthofoto's uit 2000-2003, 2013 en 2015.

De topografische kaart van 1939 geeft weer dat binnen het plangebied enkele constructies aanwezig zijn. Deze constructie waren boerderijen en bevonden zich hoofdzakelijk in het noordoostelijke gedeelte en in het centrale gedeelte van het plangebied. Het zuidelijke gedeelte van het plangebied is deels bebost. Verder is het plangebied in gebruik als weiland. Ook een lineaire constructie wordt hierin afgebeeld, mogelijk is dit een soort van hekwerk. Omstreeks 1969 is de constructie of boerderij in het centrale gedeelte van het plangebied wat verder uitgebreid. Daarnaast worden er nog enkele zaken, zoals een percelering, groene en beboste zones afgebeeld. Omstreeks deze periode namen de zusters hun intrek op het domein. De tuin van hun klooster kwam tot aan het kerkplein. De weilanden maakten toen plaats voor een bos met dennenbomen.³⁸ De constructie in het noordoostelijke gedeelte van het plangebied op de topografische kaart van 1939 wordt hier niet meer binnen, maar net buiten het plangebied weergegeven. Vermoedelijk heeft deze constructie zich steeds buiten het plangebied gesitueerd en is dit te wijten aan de iets mindere nauwkeurigheid van de topografische kaart van 1939.

Op de orthofoto van 1971 lijken er geen constructies te worden afgebeeld. Het terrein is hierbij deels bebost en deels in gebruik als grasweide. Enkele voetpaden lijken in het plangebied aanwezig te zijn. Omstreeks 1979-1990 wordt reeds een deel van het rusthuis afgebeeld met in het noordelijke en zuidwestelijke gedeelte van het plangebied bossen. Het rusthuis wordt omstreeks 2000 verder uitgebreid in noordelijke richting. Het bos in deze zone is grotendeels gerooid. Omstreeks 2013 wordt het bos dat zich in het zuidwestelijke gedeelte van het plangebied bevond volledig verwijderd voor

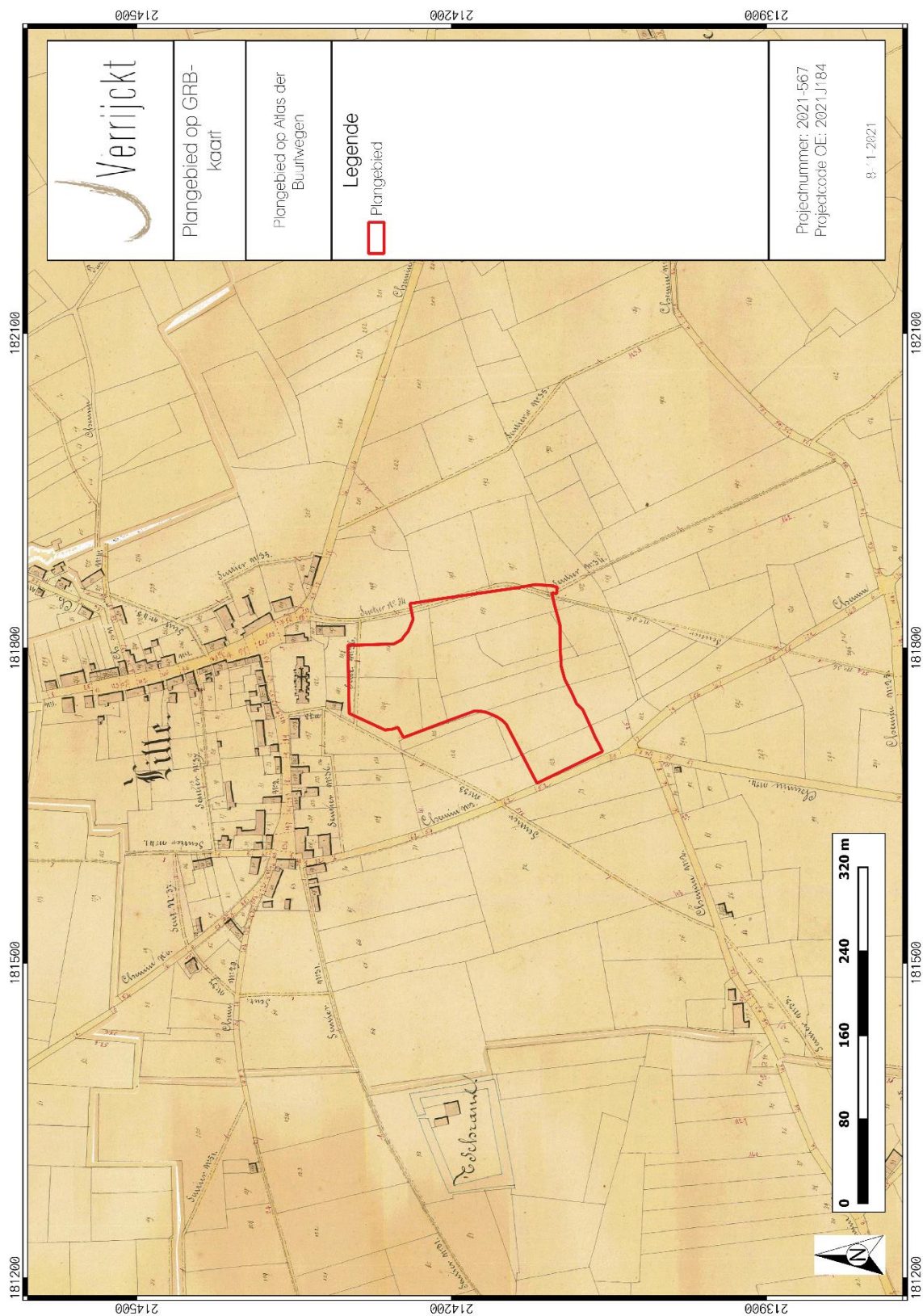
³⁸ Informatie verkregen door de initiatiefnemer.

de voormalige nieuwbouw. Omstreeks 2015 wordt het overige deel van het rusthuis afgebroken zodat hier tevens een nieuwbouw gezet kon worden. (Fig. 38 t/m 47)

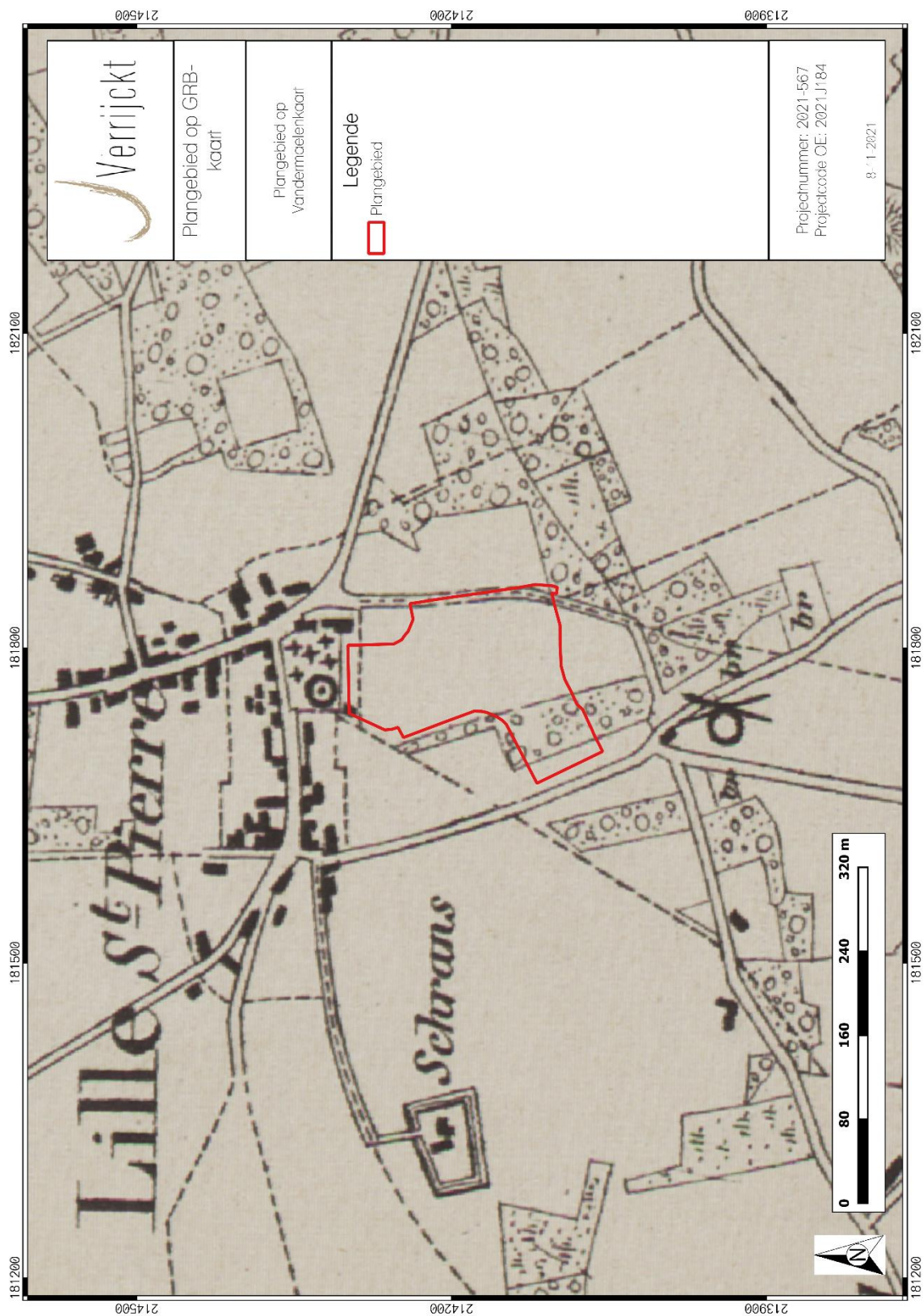
Figuur 35: Plangebied op de Ferriskaart.³⁹

³⁹ GEOPUNT 2021c

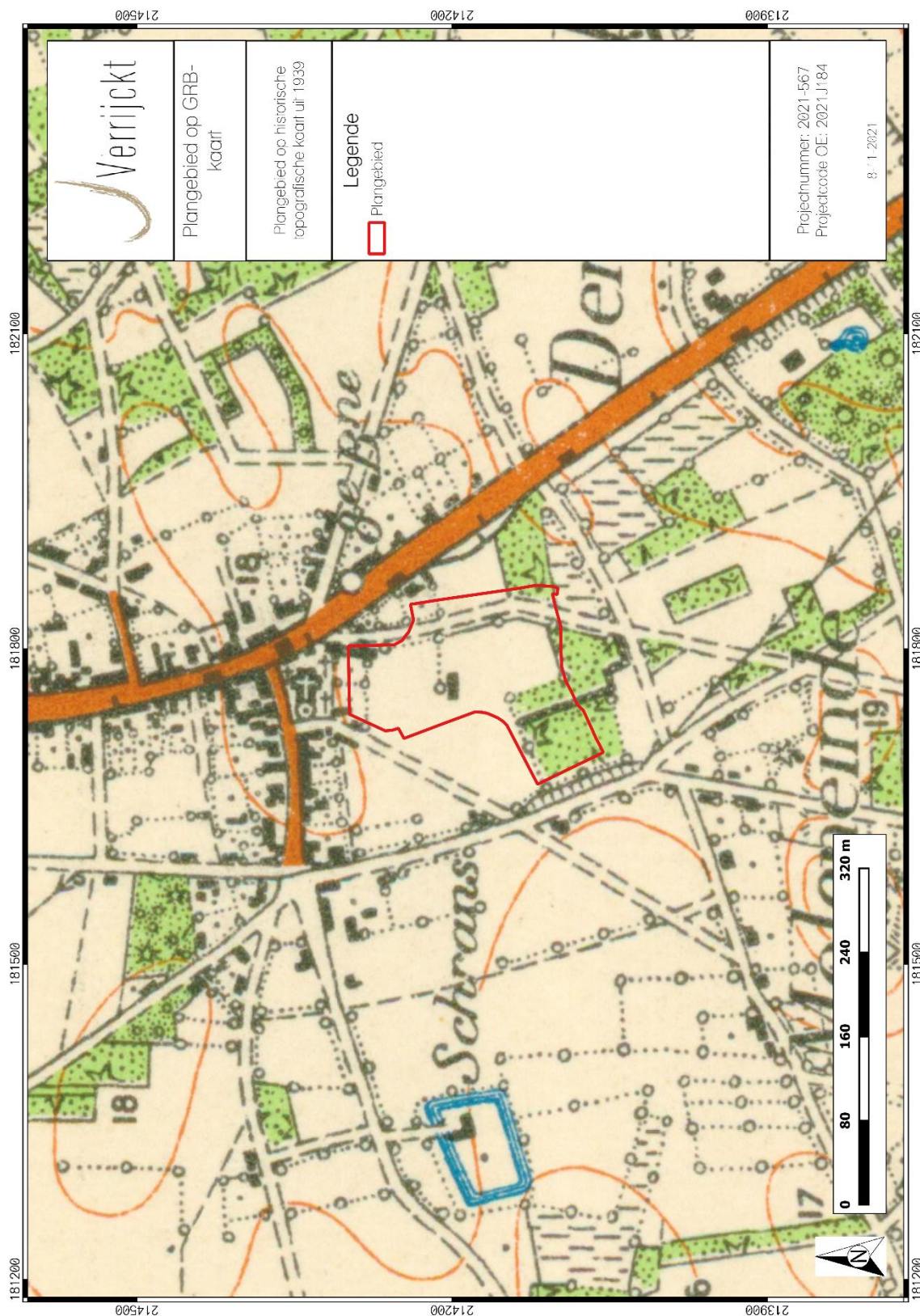
Figuur 36: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen.⁴⁰

⁴⁰ GEOPUNT 2021b

Figuur 37: Plangebied op de Vandermaelenkaart.⁴¹

⁴¹ GEOPUNT 2021d

Figuur 38: Plangebied op de topografische kaart uit 1939.⁴²

⁴² CARTESIUS 2021

Figuur 39: Foto van het plangebied omstreeks 1930-1940 met weergave van enkele kinderen.⁴³

Figuur 40: Foto van het plangebied omstreeks 1960-1970.⁴⁴

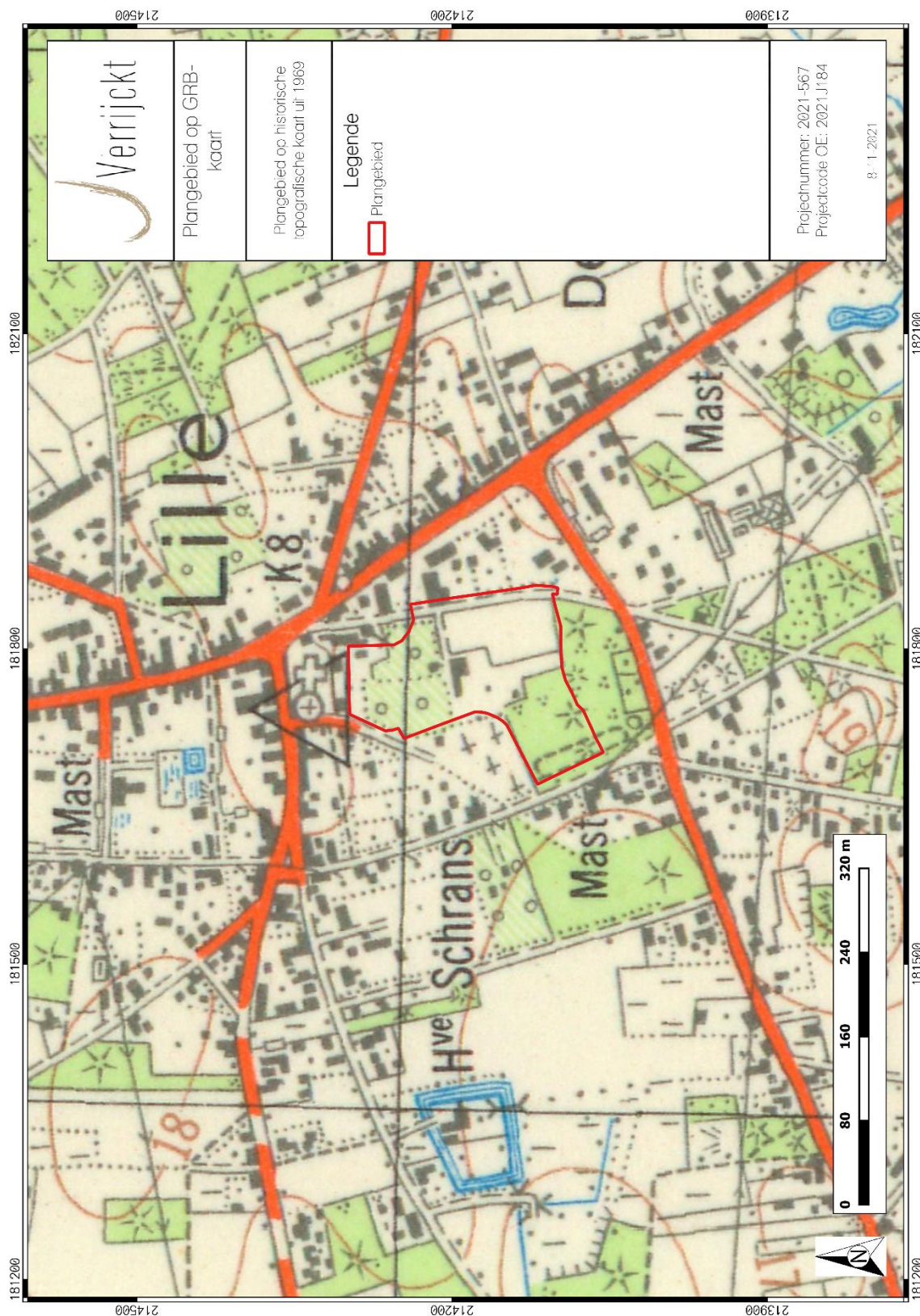
⁴³ Informatie verkregen van initiatiefnemer.

⁴⁴ Informatie verkregen van initiatiefnemer.

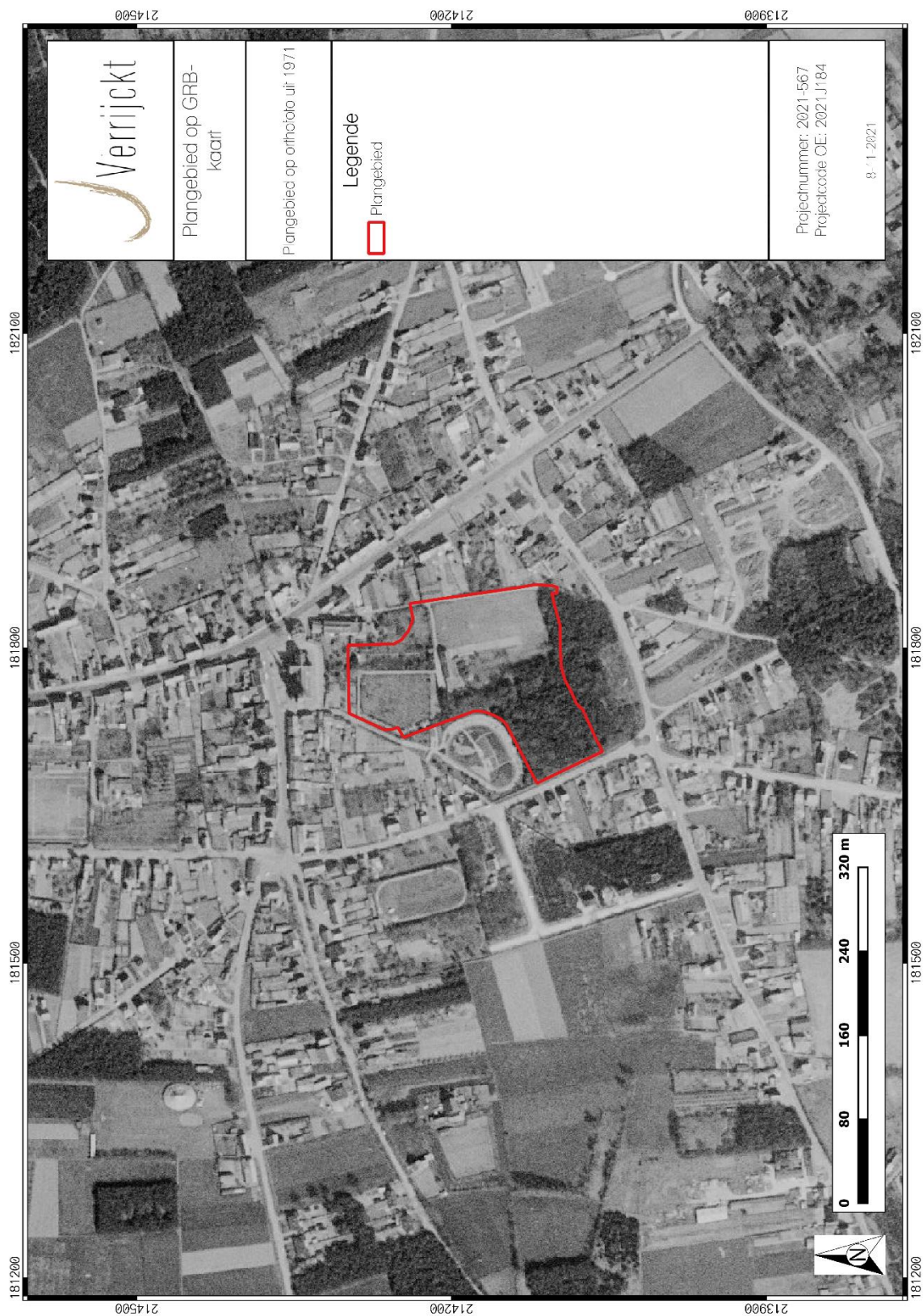
Figuur 41: Foto van het plangebied omstreeks 1960-1970 met weergave van een zuster.⁴⁵

⁴⁵ Informatie verkregen van initiatiefnemer.

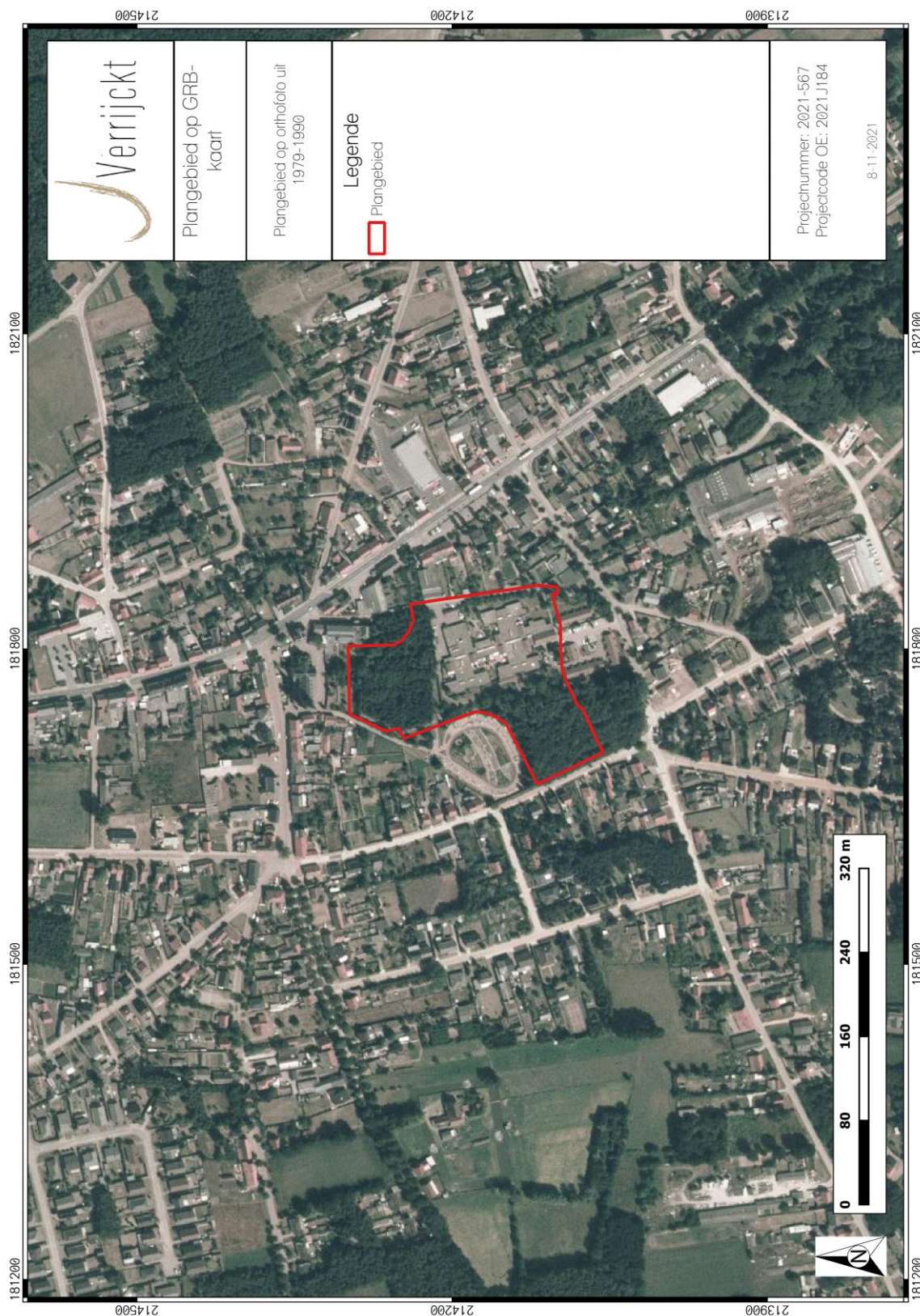
Figuur 42: Plangebied op de topografische kaart uit 1969.⁴⁶

⁴⁶ CARTESIUS 2021

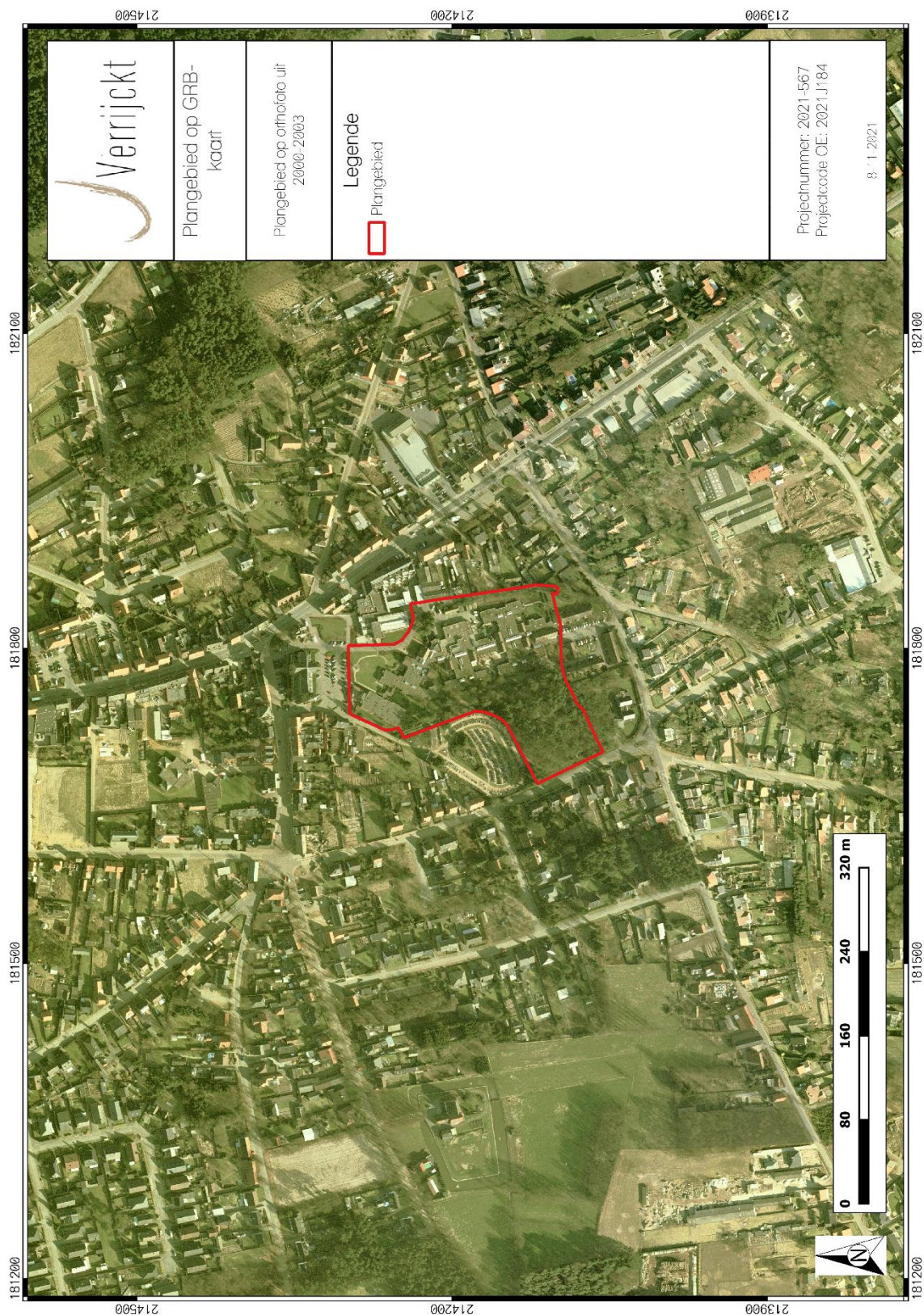
Figuur 43: Plangebied op orthofoto uit 1971.⁴⁷

⁴⁷ AGIV 2021e

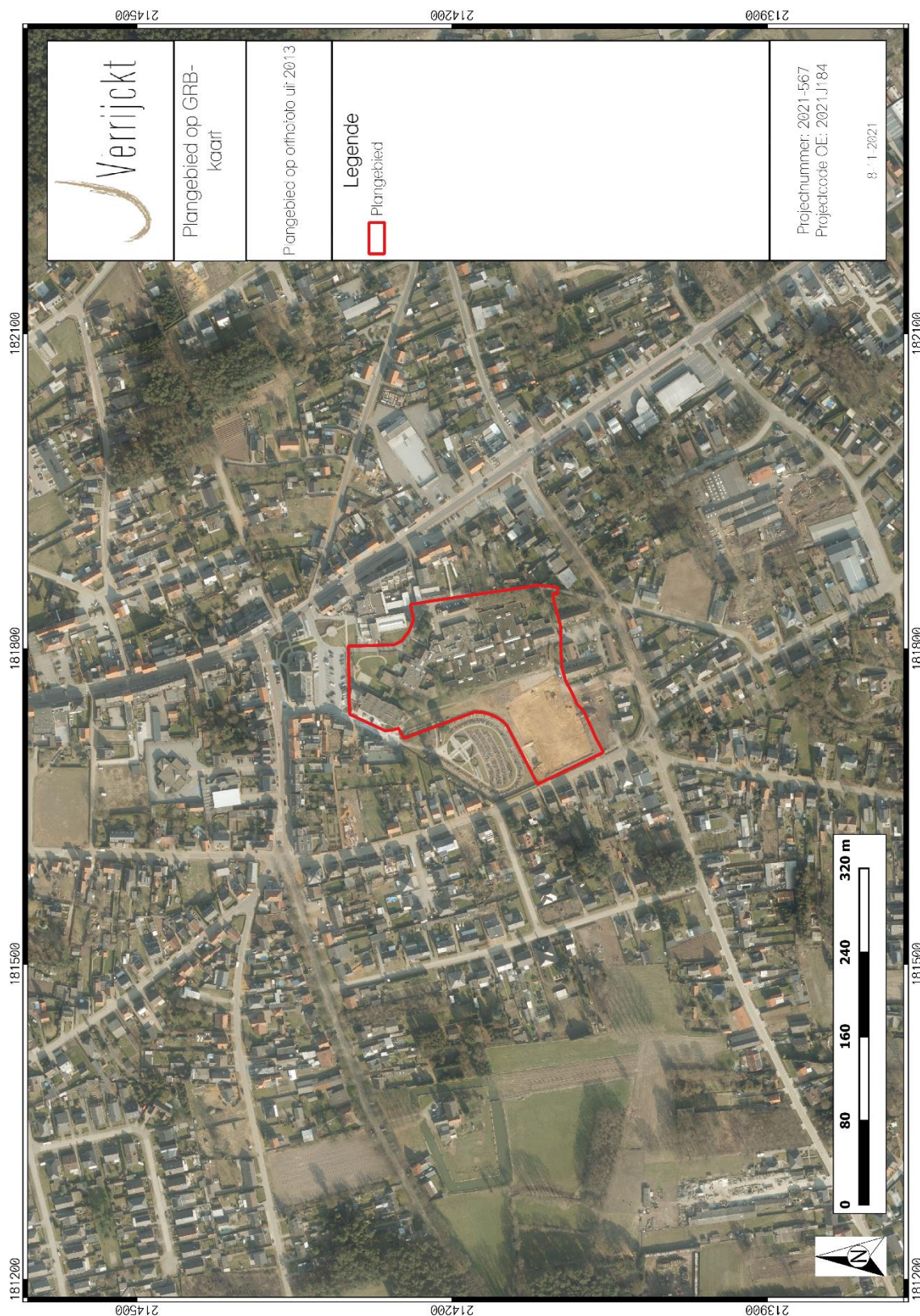
Figuur 44: Plangebied op orthofoto uit 1979-1990.⁴⁸

⁴⁸ AGIV 2021e

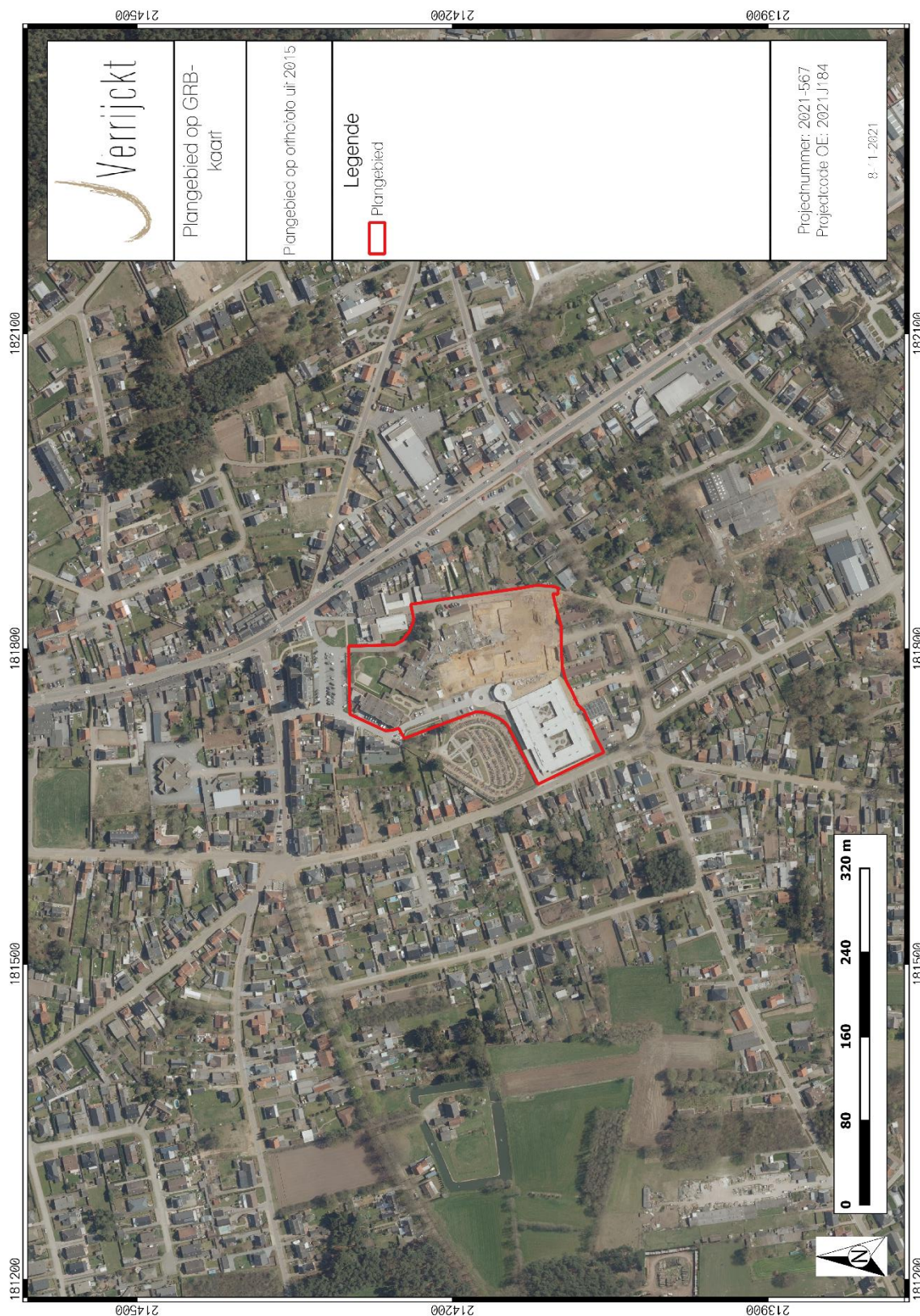
Figuur 45: Plangebied op orthofoto uit 2000-2003.⁴⁹

⁴⁹ AGIV 2021e

Figuur 46: Plangebied op orthofoto uit 2013.⁵⁰

⁵⁰ AGIV 2021e

Figuur 47: Plangebied op orthofoto uit 2015.⁵¹

⁵¹ AGIV 2021e

1.4.7 Archeologisch bronnen

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. Wel is het zuidwestelijke gedeelte van het plangebied gekarteerd als zone waar geen archeologie meer verwacht wordt. In deze zone staat ook een gebeurtenis gekarteerd, met name 2013/032. Hier heeft reeds een archeologische prospectie met ingreep in de bodem plaatsgevonden door BAAC in 2012. *De Zam-bodem die gekarteerd staat op de bodemkaart van Vlaanderen is binnen het plangebied aangetroffen. Het gaat om een plaggendeek van ca. 55 cm dik met hieronder een goed bewaarde podzolbodem. Verder werd er ook een begraven Ah-horizont aangetroffen bovenop een plaggendeek onder een pakket van 60 cm dik (zwarte lijn op fig. 49). Vermoedelijk was hier ook een podzol aanwezig, maar is deze volledig verstoord. Onder de Ah-horizont is een oude bewerkingshorizont en dus een oud plaggendeek aanwezig. Dit plaggendeek valt uiteen in minstens twee lagen. Een iets donkere bruine laag net onder de begraven Ah-horizont en een lichter bruine laag net boven het moedermateriaal C-horizont. Boven de begraven Ah-horizont is er een pakket van 60 cm dikte aanwezig. Dit pakket is vermoedelijk van recente oorsprong en kan als ophogingslaag worden gezien. Verder werd er ook nog een plaggendeek van ca. 70 cm -mv aangetroffen die direct rustte op de C-horizont. De initiële podzolbodem is hier volledig verdwenen. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden er geen relevante of archeologische interessante sporen, noch structuren aangetroffen. Hoofdzakelijk drie recente sporen werden aangetroffen waarbij afval aanwezig was. Er werd daarom ook geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.⁵²*

Figuur 48: Profiel in werkput 2 met een podzolbodem (© BAAC).⁵³

⁵² Devroe, A. e.a. 2013: 17.

⁵³ Devroe, A. e.a. 2013: 18.

Figuur 49: Profiel in werkput 1 met begraven Ah-horizont (● BAAC).⁵⁴

Figuur 50: Profiel in werkput 5 (● BAAC).⁵⁵

Voor de ruime omgeving van het plangebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en goedgekeurde archeologienota's geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een lijst van de gekende archeologische waarden zoals weergegeven in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI).

⁵⁴ Devroe, A. e.a. 2013: 19.

⁵⁵ AGIV 2021e

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.⁵⁶

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
105310	Schranshoeve	Hoeve Via historische studie, erfgoedonderzoek Lille en kaartstudie	Middeleeuwen	Schranshoeve (online): https://id.erfgoed.net/waarnemingen.105310 (Geraadpleegd op 05/11/2021).
212275	Schrans	Kuilen, greppels, waterkuilen of – putten Via archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem	Late middeleeuwen	De Schrans (online): https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212275 (Geraadpleegd op 05/11/2021).
164532	Kapel 'de la Vierge' (Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Ackere)	Kapel (verdwenen) Via kaartstudie	18 ^{de} eeuw	Kapel 'de la Vierge' (Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Ackere) (online): https://id.erfgoed.net/waarnemingen.164532 (Geraadpleegd op 05/11/2021).
224188 (ARCHEOLOGIENOTA MET ID 7397)	Tuinwijk	Recente sporen Via controleboringen en proefsleuvenonderzoek	Nieuwste tijd	Tuinwijk (online): https://id.erfgoed.net/waarnemingen.224188 (Geraadpleegd op 05/11/2021).
150559	Schrieken I	In de afgegraven grond twee wommersomkwartsieten en twee vuurstenen aangetroffen. Langgerekte rechthoekige structuur die wordt geïnterpreteerd als langbed of als veekraal en paalkuil Fragment van een Romeins ribbenkom Nederzettingen (twee volmiddeleeuwse erven met telkens 1 groot bootvormig gebouw met bijbehorende erven, kleinere bootvormige schuren en spiekers + 3 smalle rijen van dubbele paalkuilen die mogelijk de grens (takkenwal) tussen het akkerlandareaal en het heidegebied aanduiden. Dus als veewering en/of als bescherming tegen het stuifzand.	Steentijd, Metaaltijden, Romeins periode, Volle en late middeleeuwen en 20 ^{ste} eeuw (WO I en II)	Schrieken I (online): https://id.erfgoed.net/waarnemingen/150559 (Geraadpleegd op 05/11/2021).

⁵⁶ CAI 2021

		Nederzettingen (paalsporen, greppels, drenkpoelen, waterputten, grachten en grote hoeveelheid aardewerk) Vlakbij het munitiedepot word ook en ook bomkrater aangetroffen Via archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem en archeologische opgraving		
--	--	---	--	--

Binnen een straal van 1000 m zijn er toch wat archeologische waarden aangetroffen uit de steentijd, metaaltijden, volle en late middeleeuwen, 20ste eeuw (WO I en II). Hieronder volgt er een korte schets.

Op ca. 715 m ten noordoosten van het plangebied is er een kapel aanwezig die momenteel verdwenen is. Op het historisch kaartmateriaal is dit bouwhistorisch element vermeld.

Op ca. 485 m ten zuidoosten van het plangebied zijn er controleboringen en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij er enkele recente sporen werden aangetroffen. Verder archeologisch onderzoek werd hier dan ook niet geadviseerd.

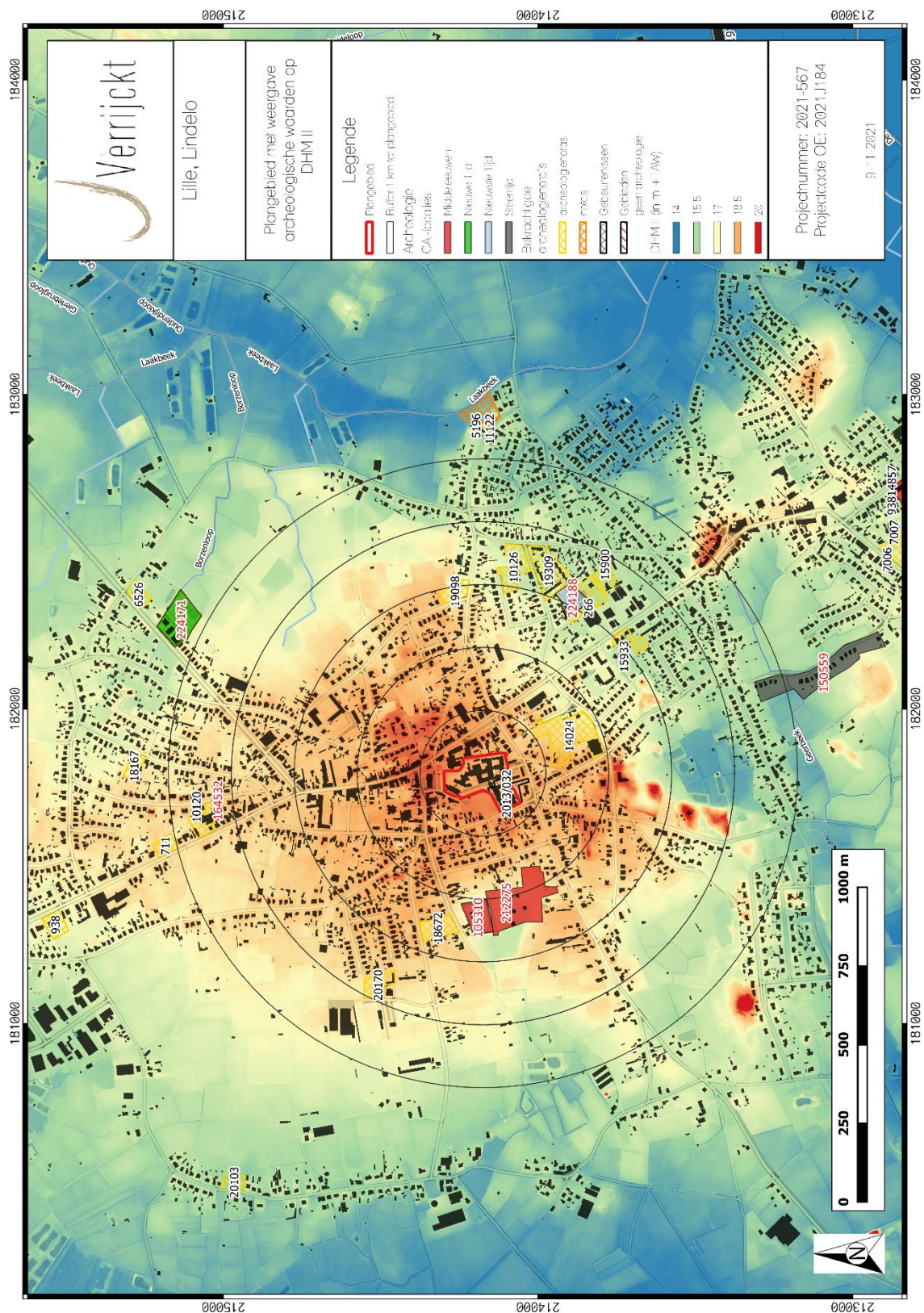
Op ca. 840 m ten zuiden van het plangebied is een proefsleuvenonderzoek en een vlakdekkende archeologische opgraving uitgevoerd. Hier werden nederzettingssites en archeologische resten terug gevonden uit de steentijd, metaaltijden, volle en late middeleeuwen, 20ste eeuw (WO I en II). Deze site kent een andere landschappelijke situatie dan het plangebied en wordt hier dan ook niet als relevant geacht.

Wat wel een relevante site is, is deze op ca. 250-300 m ten westen van het plangebied. Tijdens een proefsleuvenonderzoek, uitgevoerd door All-Archeo in 2016, zijn er resten (minstens één hoofdgebouw en bijgebouwen) uit de (late) middeleeuwen teruggevonden.⁵⁷ Ook de Schranshoeve uit de middeleeuwen, zoals eerder vermeld tijdens de beschrijving van het historisch kaartmateriaal, situeert zich op deze locatie. Op het onderzocht terrein werd een vochtige tot natte zandbodem met plaggen aangetroffen. Het plaggendek was ongeveer 70 cm dik. Hieronder situeert zich direct een Ap-horizont of oudere bruine ploeglaag die direct rust op de geeloranje gevlekte moederbodem. Er zijn ook restanten van beddenbouw aanwezig die duidelijk te zien zijn in het bodemprofiel. In enkele delen van het onderzoeksgebied (noorden, noordwesten en zuiden) zijn nog restanten van een oude podzolbodem zichtbaar onder het plaggendek. Deze situeren zich in de lager gelegen delen van het terrein. De podzolbodem bestaat uit een donkergrijze A-horizont, gevolgd door een witte uitlogingslaag (E-horizont), die een bruine B-horizont afdekt. Deze horizont rust tot slot op een de geelwitte, geeloranje of zelfs geelgroene C-horizont. Het archeologisch niveau lag op een diepte tussen 35 en 110 cm – mv (tussen ca. 14,93 en 16,83 m +TAW). Er werden geen steentijdvondsten aangetroffen. Een scherp Maaslands wit uit de 10de-13de eeuw is echter wel aangetroffen.⁵⁸

Meer CAI-meldingen in de omgeving zijn momenteel niet voorhanden voor de gemeente/dorpskern Lille. Op basis hiervan kan momenteel verondersteld worden dat de omgeving rijk is aan archeologie.

⁵⁷ Cléda, B., L. Coremans en N. Reyns. 2016.

⁵⁸ Idem: 15 t/m 17.

Figuur 51: Plangebied en omgeving met archeologische waarden⁵⁹ op DHM II.⁶⁰

⁵⁹ CAI 2021

⁶⁰ AGIV 2021e

ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

In de directe nabijheid van het plangebied werden verscheidene archeologienota's opgemaakt. Tevens werd er één vervolgonderzoek uitgevoerd en gerapporteerd in een nota. Hieronder wordt enkel archeologienota met ID 14042 uitgebreider beschreven daar deze archeologienota zich het dichtste nabij het plangebied bevindt met een gelijkaardige landschappelijke situatie.

Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.

ID-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	BRON
20170	Lille, Balsakker	Archeologienota uit oktober 2021	Van Bavel Jasmien en J. Verrijck.. <i>Vooronderzoek Lille Lille, Balsakker</i> . Beerse, 2021.
18672	Kerkstraat, Lille	Archeologienota van mei 2021	Heirbaut, E.N.A. en J. Hagen. <i>Een verkaveling aan de Kerkstraat te Lille: Archeologienota</i> . Halle-Zoersel, 2021.
19098	Tielenbaan – Eikenlaan, Lille	Archeologienota van juni 2021	Vennekens, W. e.a. <i>Tielenbaan – Eikenlaan, Lille</i> . Geel, 2021.
10126	Beek – P. Damiaanstraat te Lille	Archeologienota uit februari 2019	Heirbaut, E.N.A. en C. Dockx. <i>Een verkaveling aan de Beek en P. Damiaanstraat te Lille</i> . Halle-Zoersel, 2019.
19309	Tuinwijk en beek te Lille	Archeologienota uit april 2021	Heirbaut, E.N.A. <i>Nieuwbouw aan de Tuinwijk en Beek te Lille</i> . Halle-Zoersel, 2021.
15900	Beek te Lille	Archeologienota uit juli 2020	Heirbaut, E.N.A. en J. Hagen. <i>Verkaveling aan de Beek te Lille</i> . Halle-Zoersel, 2020.
266	Beek - Lille	Archeologienota uit 2016	Reyns, N. en L. Claessens. <i>Archeologienota : Lille – Beek</i> . Temse, 2016.
7397 (CAI-MELDING 224188)	Tuinwijk te Lille	Nota uit mei 2018	Heirbaut, E.N.A. <i>Proefsleuvenonderzoek aan de Tuinwijk te Lille. Deel I</i> . Halle-Zoersel, 2018.
18582	Poederleeseweg te Lille	Archeologienota uit april 2021	Heirbaut, E.N.A. en V. Vandenbussche. <i>Nieuwbouw aan de Poederleeseweg te Lille</i> . Halle-Zoersel, 2021.
14024	Zagerijstraat in Lille	Archeologienota uit 2020	Heirbaut, E.N.A. en C. Dockx. <i>Nieuwbouw aan de Zagerijstraat in Lille</i> . Halle-Zoersel, 2021.

Bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek aan de Zagerijstraat in Lille⁶¹ (ID 14024)

Bovenstaande archeologienota situeert zich op ca. 145 m ten zuiden van het plangebied op een gelijkaardige ligging als het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek en een landschappelijk wordt er een lage kans gesteld voor sites uit het paleo- en mesolithicum. Er wordt een middelhoge kans gesteld voor sites vanaf het neolithicum. Tot slot wordt er een lage kans geschat op het aantreffen van archeologische resten vanaf de nieuwe tijd. Tijdens het landschappelijk bodemonderzoek werd er zowel een AC-bodemprofiel, als een ABC-bodemprofiel aangetroffen. Het interessant archeologisch niveau is aangetroffen tussen ca. 35 à 70 cm -mv. Op verschillende locaties waren er ook verstoringen tot in de top van de C-horizont. Toch bleek de C-horizont onverstoord in het overige gedeelte van het plangebied waardoor eventueel sporensites nog aanwezig kunnen zijn. Om dit nader te onderzoeken, is verder onderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk. Daar er geen archeologische indicatoren werden aangetroffen, zoals houtskool, aardewerkfragmentjes of vuursteen, wordt de kans op het aantreffen van steentijdartefactensites laag geacht. Verder onderzoek hiernaar wordt bijgevolg ook niet als nuttig en dus kosten-baten interessant gevonden.⁶²

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?*

In het zuidwestelijk gedeelte van het plangebied is er reeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hier werden enkel recente sporen aangetroffen. Verder zijn in de nabije omgeving enkele archeologische waarden aanwezig gaande van de steentijd, metaaltijden, volle en late middeleeuwen en 20ste eeuw. Archeologienota's in de buurt geven tevens een archeologische verwachting weer voor het aantreffen van sites vanaf de metaaltijden. Verder onderzoek wordt dan ook aangewezen.

Op basis van het historisch kaartmateriaal is het plangebied steeds onbebouwd en in gebruik als akkerland tot ca. de eerste helft van de 20ste eeuw. Hierna is er een boerderij binnen in het centrale gedeelte van het plangebied aanwezig. Omstreeks de 2de helft van de 20ste eeuw is het terrein in eigendom van de zusters en gebruiken zij deze als tuin. Bebossing en weiland was tijdens de 20ste eeuw hoofdzakelijk van toepassing binnen het plangebied.

- *Zijn er gegevens gekend dat de bodem verstoord is?*

Er kan worden gesteld dat de bodem binnen het plangebied ter hoogte van de bestaande bebouwing en verharding reeds is verstoord tussen ca. 50 cm en 1 m -mv. Controleboringen gezet in groenzones hebben uitgewezen dat er op sommige plaatsen echter toch nog enkele restanten zijn van een natuurlijk bodemprofiel aanwezig is. Echter wordt er ook een ophogingslaag van ca. 1 m weergegeven. Deze laag heeft er voor gezorgd dat er geen intact natuurlijk bodemprofiel meer aanwezig is. Deze laag komt voor in controleboring 3. Deze boring situeert zich het meest nabij de bestaande bebouwing. Vermoedelijk kan het resultaat van deze boring worden doorgetrokken over de gehele footprint van de bestaande

⁶¹ Heirbaut, E.N.A. en C. Dockx. 2021.

⁶² Heirbaut, E.N.A. en C. Dockx. 2021: 36, 40-41.

bebouwing. Daarnaast komt op het DHM II naar voren dat het natuurlijk reliëf binnen het plangebied in zekere mate is aangetast.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

De opdrachtgever plant op het terrein geplande renovatie en een stuk nieuwbouw aan Lindelo in Lille. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

Zoals eerder vermeld zal het noordelijk gedeelte van het plangebied onderhevig zijn aan de toekomstig bodemingrepen. Hierbij zal het noordwestelijke gebouw dat momenteel in gebruik is als een serviceflatgebouw volledig worden gestript. Funderingen blijven hierbij zitten. De nieuwbouw zal bovenop de huidige funderingen worden gebouwd. Ter hoogte van dit gebouw komen er bijgevolg geen nieuwe bodemingrepen.

Ter hoogte van de 'Vijfhoek' zal het gebouw volledig worden afgebroken, inclusief funderingen en kruipruimtes. Hier zal een nieuwbouw worden geplaatst van ca. 1.841 m². De nieuwbouw zal volledig worden voorzien van een kruipruimte van ca. 1 m -mv. Daarnaast zal er ook een kelder worden voorzien van ca. 150 m² met een diepte van ca. 2,50 m -mv. Deze kelder houdt een berging LDC, techniekenruimte, onderstation, berging WZC, een trap en een lift met liftschacht in.

De groenzone errond zal niet worden aangelegd. Dit wordt later uitbesteed aan de gemeente. Zij hebben hier momenteel een wensbeeld over. Het is dan ook een randvoorwaarde dat in deze zone geen bodemingrepen mogen gebeuren. De gemeente zal de groenzone zelf in de toekomst volledig opnieuw aanleggen. Dit samen met de publieke parking die zich net ten noorden van het plangebied bevindt. Hiervoor zal er een nieuwe omgevingsvergunning voor worden opgesteld. Daar waar de footprint van de nieuwbouw niet zal komen te liggen op de bestaande bebouwing wordt ook een groenzone. De aanleg hiervan zal tevens mee deel uitmaken van het hierboven vernoemde wensbeeld. Echter zal deze zone hier natuurlijk wel gedicht worden.

- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*

Via archeologisch onderzoek binnen het plangebied is er reeds informatie beschikbaar over de bodemopbouw. Tijdens het uitgevoerd proefsleuvenonderzoek werd er onder het ca. 55 cm dikke plaggende een goed bewaarde podzolbodem aangetroffen. Verder werd er ook een begraven Ah-horizont aangetroffen bovenop een plaggende onder een pakket van 60 cm dik. Verder werd er ook een plaggende van ca. 70 cm -mv aangetroffen die direct rustte op de C-horizont.

Uit de controleboringen is afgeleid dat er een ABC-profiel aanwezig is. De B-horizont situeert zich op een diepte vanaf ca. 50 cm -mv. De C-horizont situeert zich op ca. 120 cm -mv. Eén boring geeft een ophogings- en/of verstoringslaag weer tussen ca. 20 cm -mv tot ca. 120 cm -mv.

- *Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*

Er zijn geen afdoende aanwijzingen dat er binnen de contouren van het plangebied een archeologische site aanwezig is. Om uitsluitel te geven is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek?*

Gelet op de beperkte omvang van de toekomstige werkzaamheden waarbij de nieuwbouw deels over de bestaande bebouwing gezet zal worden, wordt er geen verder archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Lille. In de historische bronnen komt de gemeente pas voor in 1123 als in de betekenis van lindebosje op hoge zandgrond. Lille behoorde van oudsher tot het Land van Turnhout binnen het hertogdom Brabant. Omstreeks 1445 schonk Filips de Goede de rechten op goederen van het hertogelijk domein te Lille aan zijn secretaris Ambrosius de Dynter. In 1495 gingen deze rechten over op zijn twee zonen. Andere lenen behoorden sinds 1440 aan Margaretha van Lille, vanaf 1468 aan Gabriël Triapan. Het Sint-Gummaruskapittel kwam in 1457 in het bezit van een heerlijk laathof. In december 1559 werd de heerlijkheid Lille verpand aan Gaspar Schets. Deze persoon had het hogere, middele en lagere rechtspraak. Latere eigenaars zijn Jan de Proost, het huis van Brandenburg, de hertog van Sylva Tarouca en de graven de Pestre. Op kerkelijk gebied was Lille vóór 1123 reeds afhankelijk van de parochie Vorselaar. In 1123 schonk Burchard, bisschop van Kamerijk, beide aan het kapittel van de kathedraal van Kamerijk. In 1567 werd Lille een zelfstandige parochie. Midden 19de eeuw waren in Lille een kaarsenfabriek en twee brouwerijen. Rond 1900 was vooral de landbouw belangrijk. De klompenmakerij werd beoefend als huisnijverheid. Nadien is de gemeente uitgegroeid tot diamantcentrum. Op basis van het historisch kaartmateriaal is het plangebied steeds onbebouwd en in gebruik als akkerland tot ca. de eerste helft van de 20ste eeuw. Hierna is er een boerderij in het centrale gedeelte van het plangebied aanwezig. Omstreeks de 2de helft van de 20ste eeuw is het terrein in eigendom van de zusters en gebruiken zij deze als tuin. Bebossing en weiland was tijdens de 20ste eeuw hoofdzakelijk van toepassing binnen het plangebied. De kans op het aantreffen van de voormalige boerderij en eventueel sporen gerelateerd aan de tuin van de zusters kunnen mogelijk aanwezig zijn. Dit zijn vrij recente sporen. De verwachting op het aantreffen van effectieve archeologische sites uit nieuwe tijd en nieuwste tijd wordt bijkomend eerder hoog geacht, maar niet als nuttig geacht.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen 14 en 20 m + TAW. Het plangebied bevindt zich hierbij op een hoger gelegen dekzandrug. Op ca. 1,1 km ten oosten van het plangebied situeert zich de Laakbeek. Op ca. 950 m ten zuiden van het plangebied situeert zich de Geerbeek. Op ca. 2 km ten westen van het plangebied situeert zich de Bosbeek, ook wel de vallei van de Kindernouwbeek genoemd. Deze natuurlijke beken zijn zijtakken van de Aa die zich op ca. 3,2 km ten zuiden van het plangebied bevindt. Het plangebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen ca. 18 en 19 m +TAW. Hierbij helt het terrein van noord naar zuid af. In het centrale gedeelte van het terrein zijn er laagtes aanwezig die wijzen op de bouw van het voormalige gebouw. Rondom deze laagtes is er een meer vlakke ondergrond aanwezig waarbij het noordelijke gedeelte als hoger gelegen gebied wordt weergegeven. Er kan geconcludeerd worden dat er nog maar weinig natuurlijk reliëf aanwezig is. Binnen het plangebied zijn (matig tot zeer) droge plaggenbodems aanwezig met hieronder restanten van een podzolbodem, volgens de bodemkaart van Vlaanderen. Uit eerder onderzoek met ingreep in de bodem in het zuidwestelijke gedeelte van het plangebied is aangetoond dat er plaggendek aanwezig is met hieronder een eerder goed bewaarde podzolbodem. Uit de controleboringen is afgeleid dat er een nog B-horizont aanwezig is. Echter wilt een B-horizont niet in eerste instantie duiden op de aanwezigheid van steentijdartefactensites. De aanwezigheid van steentijdartefactensites dient in haar grotere geheel gezien te worden in functie van de landschappelijke ligging van het plangebied tot open water. Gelet op deze landschappelijke ligging, ver weg van waterlopen en open water (vennen), is er eerder een lage verwachting voor het aantreffen van steentijdartefactensites. Op basis van de

landschappelijke ligging, met name hoger en droger gelegen, in de dorpskern van Lille, wordt er een hoge archeologische verwachting gesteld voor het aantreffen van sporensites.

Om even terug te komen op de resultaten van de controleboringen in vergelijking met het proefsleuvenonderzoek ter hoogte van het zuidwestelijke gedeelte van het plangebied dat reeds is uitgevoerd door BAAC kan het volgende worden afgeleid. Er is uit de resultaten van de controleboringen afgeleid dat er in de drie boringen een ABC-bodemprofiel aanwezig is. Ter hoogte van controleboring 3 is er tussen de Ap- en C-horizont een ophogingslaag van ca. 1 m aanwezig. Deze laag heeft er voor gezorgd dat er geen intact natuurlijk bodemprofiel meer aanwezig is. In deze laag waren er resten aanwezig van plastic en baksteen. Ook ter hoogte van controleboring 4 kwam onder de Ap-horizont nog een dun verstoringslaagje van ca. 5 cm voor. Uit het reeds uitgevoerde proefsleuvenonderzoek werd er een podzolbodem aangetroffen onder het plaggendek, alsook werd er een begraven Ah-horizont aangetroffen met hieronder een oud plaggendek die zich direct situeerde op de C-horizont. Boven de Ah-horizont situeerde er zich een recente ophogingslaag. Tot slot werd er ook een plaggendek van ca. 70 cm -mv aangetroffen met hieronder direct een C-horizont (meer informatie is te vinden onder het deel *1.4.7 Archeologische Bronnen*).⁶³ Op basis van deze informatie lijken de gezette controleboringen enige verschillen te vertonen met de bodemprofielen van het proefsleuvenonderzoek in het zuidwestelijke gedeelte van het plangebied. Zo is er geen intact podzolprofiel aangetroffen of een begraven Ah-horizont of een plaggendek dat direct rust op de C-horizont. Wat naast een ABC-bodemprofiel is aangetroffen in de controleboringen en wat in beide onderzoeken naar voren komt, is een ophogingslaag. BAAC interpreteert deze ophogingslaag als een laag dat te wijten is aan de bouw van de reeds bestaande bebouwing van het woonzorgcentrum. De ophogingslaag die aanwezig is controleboring 3 kan tevens te wijten zijn aan de reeds bestaande bebouwing. Er kan worden geconcludeerd dat de bodem binnen het plangebied lokaal enige verschillen vertoont waarbij de groenzones in het noordelijke gedeelte van het plangebied toch enigszins restanten vertonen van een vrij natuurlijk bodemprofiel, met uitzondering van een ophogingslaag in één controleboring. Deze boring ligt het meest nabij de bestaande bebouwing. Vermoedelijk kan het resultaat van deze boring worden doorgetrokken over de gehele footprint van de bestaande bebouwing. Daarnaast komt op het DHM II naar voren dat het natuurlijk reliëf binnen het plangebied in zekere mate is aangetast.

Binnen het zuidwestelijke gedeelte van het plangebied is er reeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hier werden enkel recente sporen aangetroffen. Verder zijn in de nabije omgeving enkele archeologische waarden aanwezig gaande van de steentijd, metaaltijden, volle en late middeleeuwen en 20ste eeuw. Archeologienota's in de buurt geven tevens een archeologische verwachting weer voor het aantreffen van sites vanaf de metaaltijden. Verder onderzoek wordt dan ook aangewezen. Meer CAI-meldingen in de omgeving zijn momenteel niet voorhanden voor de gemeente/dorpskern Lille. Het ontbreken van deze meldingen wilt niet zeggen dat er geen archeologie zit. Er kan enkel worden geconcludeerd dat dit vermoedelijk heeft te maken met het ontbreken van recente, grootschalige ontwikkelingen waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Er kan op basis van de archeologische en historische gegevens uitgegaan worden van het feit dat plangebied zich op een interessante locatie bevindt waar archeologische waarden kunnen voorkomen die teruggaan tot de ontstaansgeschiedenis van de dorpskern Lille.

De opdrachtgever plant op het terrein geplande renovatie en een stuk nieuwbouw aan Lindelo in Lille. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven. Zoals eerder vermeld zal het noordelijk gedeelte van het plangebied onderhevig zijn aan de toekomstig bodemingrepen. Hierbij zal het noordwestelijke gebouw dat momenteel in gebruik is als een serviceflatgebouw volledig worden gestript. Funderingen blijven hierbij zitten. De nieuwbouw zal bovenop de huidige funderingen worden gebouwd. Ter hoogte van dit gebouw komen er bijgevolg geen nieuwe bodemingrepen. Ter hoogte van de 'Vijfhoek' zal het gebouw volledig worden afgebroken, inclusief funderingen en

⁶³ Devroe, A. e.a. 2013: 17.

kuipruimtes. Hier zal een nieuwbouw worden geplaatst van ca. 1.841 m². De nieuwbouw zal volledig worden voorzien van een kuipruimte van ca. 1 m -mv. Daarnaast zal er ook een kelder worden voorzien van ca. 150 m² met een diepte van ca. 2,50 m -mv. Deze kelder houdt een berging LDC, techniekenruimte, onderstation, berging WZC, een trap en een lift met liftschacht in. De groenzone errond zal niet worden aangelegd. Dit wordt later uitbesteed aan de gemeente. Zij hebben hier momenteel een wensbeeld over. Het is dan ook een randvoorwaarde dat in deze zone geen bodemingrepen mogen gebeuren. De gemeente zal de groenzone zelf in de toekomst volledig opnieuw aanleggen. Dit samen met de publieke parking die zich net ten noorden van het plangebied bevindt. Hiervoor zal er een nieuwe omgevingsvergunning voor worden opgesteld. Daar waar de footprint van de nieuwbouw niet zal komen te liggen op de bestaande bebouwing wordt ook een groenzone. De aanleg hiervan zal tevens mee deel uitmaken van het hierboven vernoemde wensbeeld. Echter zal deze zone hier natuurlijk wel gedicht worden.

Op basis van bovenstaande gegevens is er een lage archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de steentijd. De verwachting voor sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen (vroeg, volle en late middeleeuwen) is vrij hoog. Er is een lage verwachting voor eventuele archeologische sites uit de recentere perioden met uitzondering van eventuele sporen van de 20ste eeuwse boerderij en sporen te relateren aan de tuin van de zusters. Op basis van de bestaande bodemverstoring kunnen eventuele archeologische waarden mogelijk niet meer intact aanwezig zijn.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Op basis van de geraadpleegde bronnen kan momenteel verondersteld worden dat de omgeving rijk is aan archeologie. Recent archeologisch onderzoek binnen het plangebied heeft echter uitgewezen dat er hoofdzakelijk recente sporen met afval, vervuiling, etc. aanwezig is binnen het plangebied. Of deze vaststelling ook doorgetrokken kan worden naar het noordelijke gedeelte van het plangebied waar de toekomstige bodemingrepen zullen plaatsvinden, is een veronderstelling. Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het plangebied, zullen deze mogelijk niet meer intact zijn door de bestaande bodemverstoring.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden onvoldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

De toekomstige werkzaamheden hebben betrekking op het noordelijke gedeelte van het plangebied. Het noordwestelijke gebouw zal volledig worden gestript. Hier zullen er geen nieuwe bodemingrepen gebeuren. Ter hoogte van de 'Vijfhoek' zal het voormalige gebouw volledig worden afgebroken om hierop een nieuwbouw te zetten. Het voormalige gebouw van ca. 1.448 m² zal worden vergroot naar ca. 1.841 m². De groenaanleg hieromtrent zal pas later door de gemeente zelf worden aangelegd. Dit is namelijk een voorwaarde van hen om de nieuwbouw te bouwen. Daar waar de footprint van de nieuwbouw niet zal overlappen met de sloop van de bestaande bebouwing zal men terug dichten.

De aanleg van de groenzone zelf zal gebeuren in een latere fase door de gemeente zelf. Hiervoor zal er tevens een nieuwe omgevingsvergunning voor worden aangevraagd.

De controleboringen, gezet in enkele groenzones waar een deel van de nieuwbouw zal komen te liggen, hebben aangetoond dat er een ABC-profiel aanwezig is. Eén controleboring heeft echter wel uitgewezen dat er zich ook een ophogingslaag situeert van ca. 1 m -mv. De B-horizont situeert zich op een diepte vanaf ca. 50 cm -mv. De C-horizont situeert zich op ca. 120 cm -mv.

Niet tegenstaande dat er een B- en C-horizont aanwezig is ter hoogte van de bestaande groenzones, wordt er geen verder vervolgonderzoek geadviseerd. De B-horizont situeert zich vanaf ca. 50 cm -mv. De C-horizont of moederbodem bevindt zich op ca. 120 cm -mv. Eén boring gaf een ophogingslaag weer van ca. 1 m. Deze laag heeft er voor gezorgd dat er geen intact natuurlijk bodemprofiel meer aanwezig is en bijgevolg ook geen intacte archeologische waarden meer aanwezig kunnen zijn. Deze boring bevond zich dan ook het meest nabij de bebouwing. Vermoedelijk kan het resultaat van deze boring worden doorgetrokken over de gehele footprint van de bestaande bebouwing. Daarnaast komt op het DHM II naar voren dat het natuurlijk reliëf binnen het plangebied in zekere mate is aangetast. Op basis van deze resultaten kan er worden aangenomen dat de bodem binnen de zone van de bestaande bebouwing reeds verstoord zal zijn. Eventuele archeologische waarden zullen hierdoor niet meer intact aanwezig zijn. Ter hoogte van de overige boringen waar er nog wel restanten aanwezig zijn van een eerder intact natuurlijk bodemprofiel kunnen er echter nog wel archeologische waarden intact aanwezig zijn. Daar de locatie van de nieuwbouw hoofdzakelijk op dezelfde locatie komt te liggen als de bestaande bebouwing waarbij de footprint van de nieuwbouw iets groter (ca. 400 m²) zal zijn dan de bestaande bebouwing, zal eventueel verder archeologisch onderzoek als niet nuttig worden ervaren. Het is enerzijds praktisch niet haalbaar, anderzijds geeft verder archeologisch onderzoek een vrij versnipperd beeld van de eventuele aanwezige intacte archeologische waarden waardoor het niet zal bijdragen tot eventuele kenniswinst. Bijgevolg is het kosten-baten niet interessant om het plangebied verder archeologisch te onderzoeken. Daarnaast heeft archeologisch onderzoek in het zuidwestelijke gedeelte van het plangebied aangetoond dat er enkel recente sporen afval, vervuiling, etc. aanwezig waren. Er is op sommige plaatsen wel een intacte podzolbodem aangetroffen, maar er zijn ook ophogingslagen aangetroffen, zoals tevens in één controleboring, die onder meer te relateren zijn aan het vroegere rusthuis / bestaande bebouwing.

In de zone waar de footprint van de nieuwbouw niet zal overlappen met de sloop van de bestaande bebouwing zal men de bodem terug herstellen. Dit wilt zeggen dat het gat dat hier zal worden veroorzaakt door de sloop van de bebouwing terug gedicht zal worden. Meer toekomstige bodemingrepen worden in deze zone niet uitgevoerd. De aanleg van de groenzone zelf zal gebeuren in een latere fase door de gemeente zelf. Hiervoor zal er tevens een nieuwe omgevingsvergunning voor worden aangevraagd. Verder onderzoek wordt ook in deze zone niet als nuttig en kosten-baten interessant aanzien. (Fig. 52)

Figuur 52: Plangebied met weergave zone geen verder archeologisch vervolgonderzoek op orthofoto.⁶⁴

⁶⁴ AGIV 2021e

1.5.5 Samenvatting

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande renovatie en een stuk nieuwbouw aan Lindelo in Lille. Op basis van bovenstaande gegevens is er een lage archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de steentijd. De verwachting voor sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen (vroeg, volle en late middeleeuwen) is vrij hoog. Er is een lage verwachting voor eventuele archeologische sites uit de recentere perioden met uitzondering van eventuele sporen van de 20ste eeuwse boerderij en sporen te relateren aan de tuin van de zusters. Op basis van de controleboringen die gezet zijn in de groenzones zijn er nog restanten aanwezig van een deels intact natuurlijk bodemprofiel. Eventuele archeologische waarden kunnen hierdoor nog intact aanwezig zijn. Echter heeft één boring aangewezen dat er een ophogingslaag aanwezig is waardoor er geen natuurlijk bodemprofiel meer aanwezig is. Daar deze boring het meest nabij de bestaande bebouwing situeert, kan dit resultaat vermoedelijk tevens worden doorgetrokken naar de bodem die zich situeert ter hoogte van de bestaande bebouwing. Eventuele archeologische waarden zijn hierdoor niet meer intact aanwezig. Het proefsleuvenonderzoek in het zuidwestelijk gedeelte van het plangebied heeft tevens aangetoond dat er een ophogingslaag aanwezig is wat in verband gebracht kan worden met de bouw van de voormalige bebouwing. Vermoedelijk is dit ook zo het geval voor het resultaat van deze ene controleboring (controleboring 3). Daarnaast zijn er recente sporen met afval, etc. aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek. De vraag blijft echter wel of dit ook geldt voor het overige gedeelte van het plangebied. Dit is iets wat niet met zekerheid gesteld kan worden. Verder is de beperkte omvang van de toekomstige werkzaamheden waarbij de nieuwbouw deels over de bestaande bebouwing gebouwd zal worden, tevens een argument om geen verder archeologisch vervolgonderzoek te adviseren. Verder archeologisch vervolgonderzoek is enerzijds praktisch niet haalbaar. Anderzijds geeft het een versnipperd beeld waardoor er geen optimale kenniswinst bekomen zal worden. Het is bijgevolg niet nuttig en kosten-baten niet interessant om voor dit gedeelte van het plangebied verder archeologisch vervolgonderzoek te adviseren.

2 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart.	4
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).	5
Figuur 3: Plangebied met weergave van huidige inplanting op orthofoto.	11
Figuur 4: Plangebied met weergave van huidige bodemverstoringen op orthofoto. De blauwe cirkel geeft de zone weer waarop de toekomstige werkzaamheden van toepassing zullen zijn.	12
Figuur 5: Bouwplannen (bestaand funderings- en rioleringsplan) van de Vijfhoek: detail 1.	13
Figuur 6: Bouwplannen (bestaand funderings- en rioleringsplan) van de Vijfhoek: detail 2.	14
Figuur 7: Weergave van Vijfhoek (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).	15
Figuur 8: Weergave van Vijfhoek met verbinding naar serviceflats (noordwestelijk gebouw in het noordelijke gedeelte) (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).	15
Figuur 9: Weergave van het plangebied richting de kerk. Foto genomen vanuit westelijke hoek richting de kerk. De serviceflats met een deel van de Vijfhoek worden afgebeeld (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).	16
Figuur 10: Plangebied met weergave van controleboringen op orthofoto.	17
Figuur 11: Controleboring 1 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).	18
Figuur 12: Controleboring 2 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).	18
Figuur 13: Controleboring 3 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).	18
Figuur 14: Controleboring 4 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bvba).	19
Figuur 15: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto.	20
Figuur 16: Weergave van nieuwbouw (rode cirkel) met ondergrondse kelder (blauwe cirkel).	21
Figuur 17: Snede geplande werken: detail 1.	21
Figuur 18: Snede geplande werken: detail 2.	22
Figuur 19: Snede geplande werken: detail 3.	22
Figuur 20: Snede geplande werken: detail 4.	22
Figuur 21: Snede geplande werken: detail 5.	23
Figuur 22: Snede geplande werken: detail 6.	23
Figuur 23: Snede geplande werken: detail 7.	23
Figuur 24: Synthesepan van de geplande werken op orthofoto.	24
Figuur 25: Plangebied en omgeving op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II).	26
Figuur 26: Plangebied op het DHM II.	27
Figuur 27: Illustratie gradiëntzone.	28
Figuur 28: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart.	32
Figuur 29: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000.	33
Figuur 30: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1/200.000 betreffende het plangebied.	34
Figuur 31: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000.	35
Figuur 32: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1/50.000 betreffende het plangebied.	36
Figuur 33: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen.	37
Figuur 34: Vorming van een plaggendeek in archeologisch perspectief.	38
Figuur 35: Plangebied op de Ferrariskaart.	42
Figuur 36: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen.	43
Figuur 37: Plangebied op de Vandermaelenkaart.	44
Figuur 38: Plangebied op de topografische kaart uit 1939.	45
Figuur 39: Foto van het plangebied omstreeks 1930-1940 met weergave van enkele kinderen.	46
Figuur 40: Foto van het plangebied omstreeks 1960-1970.	46
Figuur 41: Foto van het plangebied omstreeks 1960-1970 met weergave van een zuster.	47
Figuur 42: Plangebied op de topografische kaart uit 1969.	48
Figuur 43: Plangebied op orthofoto uit 1971.	49
Figuur 44: Plangebied op orthofoto uit 1979-1990.	50
Figuur 45: Plangebied op orthofoto uit 2000-2003.	51
Figuur 46: Plangebied op orthofoto uit 2013.	52
Figuur 47: Plangebied op orthofoto uit 2015.	53
Figuur 48: Profiel in werkput 2 met een podzolbodem (© BAAC).	54
Figuur 49: Profiel in werkput 1 met begraven Ah-horizont (© BAAC).	55
Figuur 50: Profiel in werkput 5 (© BAAC).	55

Figuur 51: Plangebied en omgeving met archeologische waarden op DHM II.	58
Figuur 52: Plangebied met weergave zone geen verder archeologisch vervolgonderzoek op orthofoto.	66

3 LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	56
Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	59

4 PLANNENLIJST

PLANNENLIJST LILLE, LINDELO	PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2021J184
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:1.600
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuren 3 t/m 14
Type plan	Orthofoto en foto's
Onderwerp plan	Plangebied en gekende verstoringen op orthofoto en foto's
Aanmaakschaal	1:1.600 en onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuren 15 t/m 24
Type plan	Orthofoto en technische tekeningen
Onderwerp plan	Plangebied en toekomstige inplanting op orthofoto en technische tekeningen
Aanmaakschaal	1:1.300 en onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuren 25 t/m 27
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen II en omgeving
Aanmaakschaal	1:1.600 en 1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 28
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuren 29 en 30
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Quartairgeologische kaart 1/200.000 en kenmerken
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal

Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuren 31 en 32
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Quartairgeologische kaart 1/50.000 en kenmerken
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuren 33 en 34
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 35
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:3.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 37
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:3.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 36
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:3.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuren 38 t/m 47
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op historisch kaartmateriaal uit 1939, 1969 en op orthofoto's uit 1971, 1979-1990, 2000-2003, 2013 en 2015
Aanmaakschaal	1:3.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1842-1879
Datum	08/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuren 48 t/m 52

Type plan	Centraal Archeologische Inventaris en DHM II, zone verder archeologisch vervolgonderzoek en foto's
Onderwerp plan	Plangebied met weergave archeologische waarden op DHM II, zone verder archeologisch vervolgonderzoek en foto's
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	08/11/2021 (raadpleging)

5 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.

AGIV, 2021a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2021b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2021c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2021d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2021e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

Cléda, B., L. Coremans en N. Reyns. *Archeologisch vooronderzoek Lille - De Schrans*. Temse, 2016.

CAI, 2021. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

CARTESIUS, 2021. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

Devroe, A. e.a. *Rapport nr. 59: Archeologische prospectie met ingrep in de bodem - Lille, Lindelostraat 10: Uitbreiding Woon- en zorgcentrum Lindelo*. Gent, 2013.

DOV VLAANDEREN, 2021a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2021b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2021c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2021a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2021b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2021c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at:

<http://www.geopunt.be>.

GEPUNT, 2021d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEPUNT, 2021e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEPUNT, 2021f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEPUNT, 2021g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

Goolaerts, S. en K. Beerten. 'Kaartblad 16: Lier.' *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart*. Leuven, 2006.

Heirbaut, E.N.A. en C. Dockx. *Nieuwbouw aan de Zagerijstraat in Lille*. Halle-Zoersel, 2021.

IOE, 2021. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

6 BIJLAGEN

Huidige en toekomstige toestand + foto's